

Letak za koristi delavskoga ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producira.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE'

na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vasedga naslova, prilepilo, noga spodaj na ovitku, Ako (369) je številka teda vam s prihodnjo številko našega lista potreča narodina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Stev. (No.) 368.

Leto (Vol.) IX.

Posredovanje za mir.

Ameriška socialistična stranka je prevzela važno in veliko naložo; evropske socialiste vabi v Washington, da bi se z njimi posvetovala, na kakšen način bi bilo mogoče ustaviti nečloveško klanje v kulturnih deželah starega sveta. Položaj v Evropi je pač tako teman, da se nemore vedeti, če bo ondotnim socialističnim strankam sploh mogoče, da se odzovejo vabilu ameriških sodrugov. Celo ameriškim državljanom, ki so se hoteli vratiči v svojo domovino, so se delale take težave, da jih še vedno mnogo čaka na priliko za povratek. In ker namen kongresa tudi vladajočim ne more ostati tajen, je veliko vprašanje, kakšno stališče zavzamejo državne oblasti, če bodo hoteli socialisti čez mejo na kongres proti vojni.

Dslej zatrjujejo vse države, da hočejo voditi vojno do kraja. In dslej se mora gospodujejočim verjeti, da imajo res tak namen. Bile so že zmage in bili so porari na vseh straneh; ali nič tako odločilnega se še ni zgodilo, da bi moralna ena ali druga stranka že popolnoma obupati nad uspehom. Celo Avstrija, kateri se nedvomno najslabše godi, se še lahko zanaša na Nemčijo.

Tisti, ki so pričeli vojno, je niso pričeli brez namena. V sedanjem štadiju se pa ne morejo uresničiti aspiracije nobenega dela, zlasti ne aspiracije tistih, ki so imeli brez vsakega dvoma osojevalne tendencije in ki so hoteli utrditi svojo imperialistično moč. Pa tudi oni, ki so se očitno hoteli le braniti, nimajo po sedanjem vojnem položaju jamstva, da jim ne preti kakšna izguba, če sedaj sklenejo mir.

Izgledi za mir so torej v sedanjem trenotku zelo slabti. To je izkusil tudi predsednik Zedinjenih držav Wilson, ki je ponudil vsem bojujočim se vladam svoje prijazno posredovanje, pa je od vseh dobil potrdilo, da so — vzele njegovo ponudbo na znanje. Vzele so jo na znanje in položile v miznico, da tam počiva. Zato tudi noče Wilson storiti nobenih novih posredovalnih korakov, ker vidi, da nima nobenega družega sredstva kakor črnilo in papir, s katerim pa nič ne opravi zoper voljo pušk in topov. Le molitev priporoča, kakor da se je na svoje stare dni izpreobrnili na vero v čudež.

Klub temu ima ameriška socialistična ekskurziva prav s svojim korakom, ki gre pač v prvi vrsti za tem, da dobi jasne vpogled v položaj in da kongres temeljito prerašča vprašanje, če ima socialistična internacionala uspešnejša sredstva pritiska na evropske države kakor Wodrow Wilson. Izključeno ni, da jih ima, ako imajo socialistične stranke v Evropi, predvsem one v zavojevanih deželah še kaj uspešnega stika s svojimi člani in s prebivalstvom sploh.

Če je kongres mogoč, bi bil že njegov moralni vpliv veliko vreden. Samo dejstvo, da se zbirajo sredi vojne zastopniki onega proletariata, ki stoji razdeljen v sovražne tabore s puško na ramu v polju, in da složno manifestirajo za mir in se posvetujejo o realiziranju svoje solidarne zahteve, bi moral najti odimev pro vsej Evropi. Vsek korak evropskih socialistov katerekoli dežele bi pridobil večjo veljavno in bi postal uspešnejši, če bi bil podkrepjen z avtoritativnim sklepom cele internacionale.

Ne smemo se pa varati! Tako težke naloge še ni imela internacionala, dokar odstaja. Kajti boj velja sedaj mobiliziranemu, aktivnemu militarizmu, ki se ne da kar s kakšno resolucijo prisiliti, da vtakne v nožnice meč, katerega je potegnil po dolgih pripravah, pa maha zdaj z njim, teče tako svojo davno, najgoričnejšo željo.

Toda razuntega, da poraja vprašanje o sredstvih, ki bi se mogla uspešno porabiti za pritisk na vladne in za sklep miru, velike težave, se kongres tudi drugemu problemu ne bo mogel izogniti, če bo hotel doseči pozitiven uspeh. Četudi kongres sam ne bo sklepal miru, se bo vendar hočeš nočeš moral baviti tudi s pogoji, kajti da bi sama zahteva: "Odložite orožje!" ostala glas vpijčega v puščavi, je jasno kakor beli dan. In če bi po kakšnem neprisakovano srečnem naključju vojna res kar utihnila na poziv internacionale, pa ostalo v Evropi vse tako kakor je bilo, preden so zagrmeli topovi, bi bilo s tem tudi s socialističnega stališča bore malo pridobljeno. Tako prekinjena vojna ne bi pomenila nič drugega kakor odgovidev in nešteti neporavnani računi Europe bi čakali na poznejše krvavo plačilo.

Naj so bili razlogi oboroženega konflikta krišnikoli — gotovo je, da iščejo evropski problemi rešitev v sedanji vojni. Da se ni zabliska sablja, bi bili nemara še nadalje počivali; kriška bi bila ostala latentna, vojna pa jo je na vseh koncih v krajih izpremenila v akutno. In če se to sedaj umetno zaveže, ne da bi se kaj rešilo, bo mir še bolj ogrožen kakor doslej. Militarizem bo v vseh deželah še bolj pomaknjen v ospredje, sovražna bodo poglobljena in vse državne aktivnosti se bodo osredotočile v pripravah za novo vojno. In pod pritiskom pomnoženega militarizma bodo ljudske pravice še bolj potlačene, odporna moč proletariata bo siloma skrčena, nacionalizem bo razjedal politično življenje kakor rak.

PROGRESS

Chicago, Ill., 29. septembra (September) 1914.

S puško, s topom, z bajonetom.

Na Francoskem se nadaljuje štirinajstdnevna bitka. --- Odločilnega uspeha ni na nobeni strani. --- Na vzhodnem bojišču pričakujejo veliko bitko med Rusi in Nemci. --- V Galiciji so Rusi zavzeli Jaroslav, obkrožili Przemysl, in se bližajo Krakovu. --- Na morju so Angleži izgubili tri križarke. --- V Avstrijo je zanešena kolera.

Če se izlušči iz neštarih, pogostoma bolj poetičnih kakor pa jasnih poročil o razvoju vojne jedro, ostane dejstvo, da besni bitka v severovzhodni Franciji že štirinajst dni, pa še ni končana in se tudi lahko še prav dolgo podaljša preden doseže ena ali druga stranka tak uspeh, ki ji odpre pot.

Očitno je, da so Nemci in zvezniki dobili pojačanja in utrdili najbolj ugrožene postojanke. Oba sovražnika napenjata vse sile, da bi kje pretrgala nasprotno črto oba pa tudi krčevito branita svoje pozicije, ker je obema jasno, da sovražnikov vlot lahko razmaje celo črto in prisili »so armado na umikanje, o katerem se ve, kje se prične, ne pa kje se konča.

Kakor je videti, je vsa ta bitka na obeh straneh ofenzivna in dezenzivna obenem, ali zdi se, da se za odločen napad še nobena stranka ne čuti dosti močno. Posamezne epizode, o katerih poročajo mestanski listi dannadan s kričecimi naslovi, da bi zadovoljili radovedno, a površno vlastivo, pomenijo prav malo. "Naskok v centru," "ponovni bajonetni napadi na levem krilu," "trajno odbijani besni napadi," "oseminštrideseturni artillerijski duel" so gotovo — vsak zase — uvaževanja vredni dogodki, spojeni s hrabrimi čini, z vztrajnostjo, z naporji, z velikimi žrtvami; ali spopadi, ki so se včasi lahko označevali že kot znamenite bitke, se v sedanji vojni v kateri so angažirane doslej neverjetno velike armade na neskončnih bojnih črtah, tako izgube, kakor včasi hrabrost posameznega vojaka.

Novi so v tej vojni sistematični nočni boji. Sicer vojske tudi v prejšnjih časih niso mogle ponoči brezpogojno počivati. Že v starih dobah vojne zgodovine so se razpostavljale prednje straže, ki so imeli ponoči posebne naloge: iz grškoperzijskih in iz rimskeh vojn so znani tudi nočni boji. Ali to so bile vedno izjeme, poizkusni presečenja, ali pa od obeh strani neprisakovani slučajni spopadi. Nasprotno pa se sedaj vrše redne nočne bitke z očitnim namenom, da bi neprisakoma vznemirjane sovražnika oslabile, napravile nervoznega ter fizično in moralno izčerpale.

Na morju se je zadnji teden nekaj zgenilo, in pri tem se je pokazalo, da so imeli prav tisti strokovnjaki, ki so trdili, da nimajo ogromne bojne ladje, ki se neprisakoma povečavajo, tako da velja en tak kolos do 20 miljonov dolarjev, nobenega pomena za zmagovo: en nemški podmorski čoln, pravi pritlikavec v primeri z dreadnoughti, je potopil tri angleške križarke!

Na rusko nemškem bojišču je bil zadnji teden primeroma miren, kar potrjuje vest, da se je Rusov posrečilo ustaviti nemško prodiranje. Senzacionalnim potopom so Nemci ubili 150,000 in vjeli 92,000 Rusov, je prav toliko verjeti, kolikor nasprotnim vestem, da so Rusi "uničili" Dankovo armado in vjeli 50.000 Avstrijev naenkrat. Nekateri časniki počevalec ne morejo živeti brez takih rac; ali številke imajo vendar neko vsebino, in treba je le pomisliti, kaj se pravi 150,000 mrtvih. Kakšna armada bi moralna biti na nasprotni strani, kakšne izgube bi moralna sama imeti, preden bi dosegl tak "uspeh!" Strelja pač tudi sovražnik. In kjer bi bilo 150,000

mrtvih, bi moralo biti najmanj 500,000 ranjenih. — Zdi se nam, da je resnica dosti grozna; tukaj tisoč, tam tisoč mrtvih in ranjenih, to so tudi žalostne številke, tembolj ker se ponavljajo in zbirajo. Zato ni treba še tegu blaznega pretiravanja.

V Galiciji so Rusi zopet napredovali. Zavzeli so zadnji teden Jaroslav z armado, ki je prodrala od severa. Druga armada od Ljubljave je korakala južno in zavzela nekatere postojanke okrog Przemysla, tako da je ta trdnjava sedaj od vseh strani obkoljena in odrezana od vseh komunikacij. Nekateri przemyski forti so bili padli. Od Ivangeroda in Lubljane se bliža ruski armada Krakovu, od katerega je oddaljena še kakšnih sto kilometrov. Krakov so baje zasedli Nemci s tremi armadnimi zbori in odpravili vse avstrijske oblasti.

Zrakoplovi operirajo dalje in mečejo tupatam bombe. V nedeljo je eden spustil štiri bombe v Pariz. Tudi boji med samoleti in napadi samoletov na Zeppeline se ponavljajo.

VELIKA ANGLEŠKA IZGUBA NA MORJU

Prve vesti.

London, Anglija, 22. — "Tri angleške oborožene križarke so bile potopljene od nemških podmorskih čolnov." To kratko poročilo je izdala danes admiralteta ter s tem prekinila svoj dolgi molk glede operacij angleškega brodovja v Severnem morju.

Ta nenadna objava je bila hud udarec za Anglijo. Sprva niso javili, koliko življeno je bilo izgubljenih, a vsakdo je vedel, da so izgube velike kljub temu, da so del posadke rešile druge bojne ladje.

Potopljene križarke so "Cressy," "Aboukir" in "Hogue." Nemški podmorski čolni so presenetili angleške križarke ter jih pogrenili v morje. V oficielni objavi se ne navaja niti prostor niti čas katastrofe.

Iz pomankljivih poročil je razvidno, da je bila prva potopljena križarka "Aboukir." "Hogue" in "Cressy" sta bili v bližini ter takoj skušali rešiti posadko potopljene križarke. Medtem pa so zadeli sovražni torpedi in doleteli ju je ista usoda kot "Aboukirja."

Križarka "Lowestoft" je vzel na krov mnogo ponesrečenih.

Še pozneje zvečer se je objavilo, da je pet nemških podmorskih čolnov napadlo angleške križarke ter da so angleški torpedni čolni, ki so prihiteli na pomoč, potopili dva nemška podmorska čolna.

Bone ladje so privede veliko preživelih teh treh angleških križark v Harwich, med njimi 30 častnikov. Domneva se, da se je rešilo v celoti kakih 700 mož iz posadke, ki je štela 2100 oseb.

Iz Rotterdama so zvečer javljali, da je parnik "Flora" izkreal v Ymuiden enega mrtvega in 278 preživelih s potopljenih angleških križark.

Na rusko nemškem bojišču je bil zadnji teden primeroma miren, kar potrjuje vest, da se je Rusov posrečilo ustaviti nemško prodiranje. Senzacionalnim potopom so Nemci ubili 150,000 in vjeli 92,000 Rusov, je prav toliko verjeti, kolikor nasprotnim vestem, da so Rusi "uničili" Dankovo armado in vjeli 50.000 Avstrijev naenkrat. Nekateri časniki počevalec ne morejo živeti brez takih rac; ali številke imajo vendar neko vsebino, in treba je le pomisliti, kaj se pravi 150,000 mrtvih. Kakšna armada bi moralna biti na nasprotni strani, kakšne izgube bi moralna sama imeti, preden bi dosegl tak "uspeh!" Strelja pač tudi sovražnik. In kjer bi bilo 150,000

Bitka v Vzhodnem morju?

Kodanj, 20. — Brzojavke iz Stockholma javljajo, da se je vršila pri Bornholmu pomorska bitka ter da so poškodovane bojne ladje despole v Helsingfors.

Z različnih točk ob Vzhodnem morju so prišla pred kratkim poročila, da je bilo čuti z morja močno streljanje. V poročilu s 13. septembra se je poročalo, da križari oddelki nemškega brodovja že dva dni na višini pri alandskih otokih, pri vhodu v finski zaliv. Oddelek brodovja je baje obstajal iz sedem dreadnoughtov, štirih torpednih čolnov-rušilcev in drugih ladij.

V Londonu se pričakuje že par dni poročilo o boju med nemškim in ruskim brodovjem.

Bombardiranje iz zrakoplova.

Amsterdam, 22. — Nad mestom Maastricht se je prikazal nek zrakoplov in začel metati bombe na hiše. Več poslopij je deloma razdejanih. Zrakoplov je nato izginil. Dslej se še ni moglo dognati, če je bil nemški ali avstrijski.

Japonski zrakoplovi.

Pariz, 22. — Havas-agentura je dobila iz Vladivostoka brzojavko, da so japonski zrakoplovi razdejani v Hagu in mednarodne pogodbe niso mogle preprečiti ognja. In preprečiti ga tudi v bodoči ne bodo mogli, ako ostane Evropa smodnišnica in so bodo iskre kresale nočindan.

Uspešne bi se dal mir podpreti na razne načine. Izrečena pa je bila tekmo vojne beseda — vseeno od katere strani — ki ima veliko notranje veljave in zasluži resno vpoštevanje prav od socijalistične internacionale.

O "Zedinjenih državah evropskih" je tudi prej že kdo kaj znil; ali to je zvenelo utopistično, dokler se niso sprožile puške. Odkar prestopajo milijonske armade meje držav, se pa nikomur več ne zdi izpremembra evropskega zemljevida nemščega in neverjetna. Ako bi se vojna dovršila do zadnjega konca, do popolnega izčrpanja in poraza te ali one stranke, se ne bi nihče čudil, če bi cele države izginile, če bi se velikani skrčili in prilikavci izpremenili v velikane.

V takih razmerah dobivajo tudi radikalne izpremembre konstelacije praktičen pomen in Zednjene države evropske se prikažejo kot realna možnost.

S tako idejo se je vredno baviti zaradi tega, ker bi nje uresničenje odstranilo celo vrsto snovi, iz katerih se porajajo konflikti. In ker se je socialistična stranka poločila posredovanju za mir, je izdelala danes poročilo o pomorskih bitkah, ki so se vrstile po odaljenih vodah.

Nemška križarka "Koenigsberg" je dohotela lahko angleški križarko "Pegasus," ki je hotela popraviti svoje stroje v pristanišču Zanzibar. Križarka je bila popolnoma razdejana. Angleži so izgubili veliko ljudi in nemška križarka se je odpeljala naprej.

V GALICIJI.

Rusi zavzeli Jaroslav.

Petrograd, 22. — Iz zadnjih poročil je razvidno, da so zavzeli Rusi trdnjava Jaroslav v Galiciji. Na vseh važnih poslopijih se vije ruska zastava. Jaroslav je za Ruso velikega važnosti, ker se v njem križa več železniških prog. To mesto le

Razvoju socializma in njegovih organizacij po vsej Evropi bi to moglo biti le v prid. Okrepčana socialistična armada, ki bi se v zvezi držav vse drugače lahko razpela kakor v deželah s kitajskim zidom, bi pa podala miru najzanesljivejšo podlago in izpolnila glavni namen Zedinjenih držav.

Seveda bi se tudi v okviru zvez moralo to in ono izpremeniti. Ideja narodne avtonomije se mora uresničiti, ker obsegata tudi potlačevanje narodov nevarne snovi konfliktov in ker je z njim neločljivo spojen socialistično propagando in mednarodno solidarnost ovirajoči nacionalizem. Nacionalna enakopravnost je predpogoj odkrito-

srčnega internacionalizma; ali v Zedinjenih državah, v katerih se izražavajo in spajajo interesi, je tudi ona loža izvedljiva.

Socialistična internacionala gotove ni takša sile, da bi mogla državam diktirati svojo voljo. Čas pride tudi za to, ali sedaj še ni dozorel. Toda če bo mogel njen vpliv okrajšati vojno, bodo morali oni, ki ga občutijo, poslušati tudi njen glas pri sklepanju miru. Na vsak način pa si pridobi s tem veljavjo pri narodih, ki napajajo tla s svojo krvjo in bodo še le po vojni popolnoma razumeli sedanje grozote. Tedaj bo beseda internacionale najmočnejša in njenega glasu ne bo mogoče prečuti.

PETDESETLETNICA INTERNACIONALE.

I.

Mednarodno socialistično gibanje, ki si je pridobilo tal že po vseh krajih zemeljske oblike, je včeraj praznovalo pomemben jubilej. Dne 28. septembra 1864, torej ravno pred petdesetimi leti, se je v Londonu ustanovila prva delavska "Internacionala"; spomin na to ustanovitev je posebno znamenit v sedanjih časih, ko si kratkovidni, škodoželjni sovražniki delavskega gibanja domislajo, da je internacionala razbita in pokopana, ko se celo mnogim pesimističnim priateljem delavskega razreda dozdeva, da trumfira slepi šovinični žemljični ideji mednarodne solidarnosti.

Internacionala, ki je bila rojena pred petdesetimi leti, je preživel že bude čase. Bila je že polagana na mrtvaški oder in zdele se je, da je umorjena in za vse časa pogreznjena v grob. V krizah, ki niso prihajnjene nobeni veliki ideji in nobenemu v globočine življenja segajočemu gibanju, je pretrpela resnične, hude bolezni. Tudi današnja doba ji je sovražna, in evropska vojna je nedvomno strahovit udarec za delavski boj. Toda odkar obstaja, so se njene korenine tako razpletle, zajedle v zemljo in utrdile, da je ne izruje noben vihar.

Nismo otroci, da bi varali sami sebe, in dobro vemo, da je prizadela vojna delavskim organizacijam že veliko škodo in da jim prizadene tuamtam še večjo. Vemo pa tudi, da ne more delavstvo več pogrešati mednarodne vzajemnosti, in če bi vstale proti njej vse sovražne sile tega sveta, bi se internacionala dvignila s tem večjo močjo v vsem svojem veličanstvu, da izkrči delavstvu prostot pot do svobode čez vse zaprake in ovire.

Naše znanstveno utemeljeno prepričanje, da uravnavajo razmere vse življenje človeštva, in da igrajo v tem gospodarske razmere najznamenitejšo vlogo, nas uči, da je bila tudi internacionala plod potrebe, ki je moral vzklikiti, ko so razmere dozorele zanj. Ljudje, ki so jo ustanovili, pa so bili živo orodje razmer.

Preteklo stoletje se lahko označuje za dobo izrednega gospodarskega razvoja, ki ga je pospeševal do tley nezaslišani napredki tehnike. Že velika francoska revolucija, v kateri je delavstvo prelivalo svojo kri za osvoboditev buržavije, je imela svoje vire v gospodarskem preobratu, ki ga je povzročil začetek strojne, industrijske produkcije.

V drugi polovici 19. stoletja pa se je gospodarski razvoj neizmerno pospešil. Mogočno so na to vplivale železnic, ki so zblizile deleže in narode, omogočile promet, o katerem se dodeljevali novi sanjati, ustvarjale nove zvezze in odpirale nove trge. Producija blaga ni bila več omejena na domačo porabo, trgovina je začela osvajati svet, dotedanja prekomorska kupčina se je zazdela malenkostna v primeri z možnostjo novega prometa s pomočjo parne sile.

Upanje na ogromne dobičke je čudovito oživilo špekulativnega duha. Pričelo se je mrzljeno tehnično tekmovanje, v katerem je izum sledil izumu. V delavnice in tovarne so prihajali novi stroji, ki so — zlasti za tedanje čase — opravljali čudež. Rokodelstvo se je moralno vprislo te nevzdržne konkurenco umikati, armada delavev se je množila.

Mogočni gospodarski razvoj ni mogel ostati brez vpliva na politične razmere. Po Evropi je vladala reakcija. Vse revolucije leta 1848. so bile pobite v Parizu in na Nemškem, v Avstriji, na Ogrskem, v Italiji. Oživljeno gospodarstvo pa je zdranilo one, ki so v novih razmerah največ trpeli; delaveci, ki so moralni največ doprinosači za gmotno okrepčanje buržoazije, pa so bili najbolj odrivani od pogrnjene mize in plačevani z hornimi drobtinami, so občutili jarem in uporni duh med njimi se je oglasil, zahtevajoč človeško dobrostan.

Na Nemškem so našli agitatorji, med njimi zlasti Ferdinand Lassalle mogočen odziv. Razvilo se je znamenito gibanje, ustanovilo se je splošno nemško delavsko društvo, pričeli so se boji za splošno volilno pravico in za svobojo dela. Iz Nemčije je valovalo butnilo čez mejo v Avstrijo.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vici prekoračiti Savo, kar se jim pa ni posrečilo.

Niš, 22. — Bitka, ki se je vršila pri Krupani ob reki Drini, se je končala s popolnim porazom avstrijske armade. Avstrije so bili postavili na bojišče preko 100.000 mož.

ZADNJE VESTI.

S francoskega bojišča.

Pariz, 28. — Obupni poizkus Nemeev, da bi prodrli zapadno armado zaveznikov in ustavili njeno napredovanje, so včeraj izzvali

najkrutejše boje v dosedanji vojni. Nemeji so metalni en armadni zbor za drugim proti francosko-angloški vojski in naskakovali z bajonetom, pa so bili vsakokrat odbiti. Boj je divjal na dveh tretinah cele bojne čete in na mnogih krajih so se bojevali oči v oči.

Bombe v Pariz.

Pariz, 28. — Včeraj je nemški aeroplani preleteli čez Pariz in vrzeljili štiri bombe v mesto. Ena je ubila na Avenue du Trocadéro, 200 korakov od ameriškega poslaništva, moža, ki je tam stal s svojo hčerkjo; otrok je težko ranjen. Ostale bombe so napravile neznat-

no škodo. Letalec je očividno meril na brezčleni brzajo. Ena bomba je padla na dirkališče v Autenu, kjer se je pasla drena krv, ter je ubila eno kravo.

V BELGIJI.

Belgijski uspeh.

Antwerpen, 27. — Pri Baserde blizu Termonda je belgijska vojska odlibila 5000 Nemeev in jim prizadala velike izgube. Nemeji so imeli petrolejske bombe in so najbrže hoteli začgati mesto. Hud boj se je razvil za most. Nemeji so se umaknili, ko so opazili, da prihaja Belgijec pomol.

Nemci v Bruslu.

Rotterdam, 28. — Iz Antwerpena poročajo, da sekajo Nemci krasno drevje v ternatskem parku in ga prevažajo v Bruselj za utrjevanje mesta.

Nemci se umikajo na Poljskem.

Petrograd, 28. — Generalni štab javlja, da so bili poizkusni Nemci, ki so hoteli prestopiti reku Nemen pri Drušenicki, odbiti, in artilerija ni mogla preprečiti prodiranja Rusov pri Sopockinu.

Nemško pojačenje.

London, 28. — Iz Petrograda javlja, da koncentriira Nemčija ogromno množino vojaštva v vzhodni Prusiji. Po štirih železničnih prihaja vsak dan 250 vlakov s 40.000 možmi. Drugo vojaštvo pošiljajo iz Berlina in Sehneide-muehla v baltiške luke in odtod po morju v vzhodno Prusijo. Očvidno se pripravlja na vzhodnem boju drug proti drugemu.

Ne usojamo si izrekati sodbe o ravnjanju naših bratskih strank v Evropi. Priznavamo, da so postale žrtve sedanjega industrijalnega, političnega in militarističnega sistema in da so hotele storiti najboljše, kar so mogle storiti v teh okoliščinah.

Toda naša dežela je ostala nevtralna v tem konfliktu. Zato smatramo za svojo dolžnost, da apeliramo na svoje nesrečne sodruge v zavojevanih deželah in na sodruge v mirnih državah za mir.

Ne maramo sedaj preiskavati katera vlada je bila v tem konfliktu napadalka; tudi ni to vprašanje sedaj najvažnejše. Zgodovina izreče sodbo tudi v tem oziru.

Na Vas apeliramo v imenu socialistizma in, v skladu z Vašimi lastnimi proklamacijami, Vas prosimo,

da nam pomagate, da se konča to klanje. Sami ste vsak v svoji deželi izjavljali, da niste odgovorni za to vojno. Vaše plemenite in zgovorne izjave še veljajo. Ve-

mo, da ne prinese nadaljevanje te vojne nobenemu narodu koristi.

Karkoli bo iz tega dobička in koristi, pojde v privlakajočem razredom; vse žrtve, trpljenje in skrbi, ki ji bodo sledile, bodo pa

moralni nositi delaveci. In vsak nov

dan bitke pada na tisoče naših sodrugov in bratov.

Mednarodni kongres v Štutgartu je sprejel resolučijo, s katero se mednarodno socialistično gibanje zavezuje; ne le da se potruditi na vso moč, da prepreči izbruh vojne, ampak da naprej vse sile, aka izbruhne vojna, da se čimprej privede do zaključka.

Socialisti vsega sveta se morajo takoj polotiti dela za ureditev drugega dela resolute — napeti svoje moči, da se konča ta vojna.

Mednarodno socialistično tajništvo sedaj ne funkcioniра. Zato smatramo socialistična stranka v A-

meriki za svojo dolžnost, da povabi vse v mednarodnem tajništvu zastopane dežele, naj pošljajo redno število svojih delegatov na izredno mirovno sejo mednarodne socialistične stranke Zedinjenih držav je na svoji seji dne 20. septembra 1914 sklenil sledeči razglas:

Socialisti Zedinjenih držav ameriških pošiljajo evropskim deželam sredstvo svetovne vojne svoje najglobokejše simpatije in jim stiskajo bratske roke.

Ameriški socialisti evropskim.

Izvrševalni odbor socialistične stranke Zedinjenih držav je na svoji seji dne 20. septembra 1914 sklenil sledeči razglas:

Socialisti Zedinjenih držav ameriških pošiljajo evropskim deželam sredstvo svetovne vojne svoje najglobokejše simpatije in jim stiskajo bratske roke.

Sedaj ni treba razpravljati o pustosjenju tega strašnega konflikta. Zgodovina izreče svojo sodbo. Izraziti pa moramo svojo žalost, da stoje delaveci najnaprednejših evropskih dežel, zvezani z vezo mednarodnega bratstva in vzajemnosti, danes v krvavem boju drug proti drugemu.

Ne usojamo si izrekati sodbe o ravnjanju naših bratskih strank v Evropi. Priznavamo, da so postale žrtve sedanjega industrijalnega, političnega in militarističnega sistema in da so hotele storiti najboljše, kar so mogle storiti v teh okoliščinah.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjenih državah, v Washingtonu, D. C., in če se naši evropski sodruzi tako odločijo, je socialistična stranka v Ameriki, da se zagotovi uspeh tega zborovanja, pripravljena potkriti vse potrebne stroške za pet delegatov vsakega naroda, ki ima pravico do dvajsetih glasov, in razmerno za delegate vseh narodov z minimalno dvema glasovoma, po zastopstvu, katero je dočelo mednarodno socialistično tajništvo.

Socialistične stranke in vse delavske korporacije, ki so opravljene do zastopstva na mednarodnem socialističnem kongresu, prosimo, naj nam naznamo, če jim je ljubki kongres v Ameriki ali v Evropi in v poslednjem sličaju v Hagu ali v Kodanju.

Svoje sodruge resno vabimo, naj se zbera v Zedinjen

ADVERTISEMENT

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22 aprila 1909
v državi Penn.

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta
1908.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
 Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91a, West Newton, Pa.
 Tajnik: ALOJZIJA BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
 Pomočni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
 Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
 Pomočni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNICKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Cosemaugh, Pa.
 FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toledo, Sta., box 73.
 NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORESEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211.
 JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
 ALJOZIJA KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4, box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendl Ivan,
 Gačnik Ivan, 425 Coleman ave., Johnstown, Pa.
 Gabrenja Jakob,
 Bevc Frane,
 Suhočolnik Ivan,
 Zoler Alojzij.

PRIPIKVALJALNI ODBOR ZA ZDRUSTEV SLOVENSKIH PODPORNIN NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
 Zavrtnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
 Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
 Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
 Štefanec Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
 Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. P. & P. D.
 Goriček Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so ujedno pošeni, posiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštini; Expressib; ali Bančnih deurnih uskladnic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V sluhaju, da opazijo društveni tajniki pri porečilih glavnega tajnika kakršno kaj pomanjkljivosti, naj te nemudoma nazzanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Iz urada gl. tajnika S. D. P. Z.

PREMEMBE PRI DRUŠTVIH V MESECU AVGUSTU 1914.

Pristopli člani(ce) k društvu:

Zavedni Slovenec, štev. 4.—Andrej Drobnič, e. št. 4831 v otročji oddelek.

Avtstria, št. 5.—Činčar Mihal, e. št. 4744; Klaneček Franc, cert. št. 4745;

Skarpa Frane, e. št. 4835, vse v prvi oddelek.

Zvesti Bratje, št. 6.—Brezec Anton, e. št. 4676, v prvi oddelek.

Zavedni Stajere, št. 9.—Debeljak Adolf, e. št. 4795; Magdalenič Ivan, e. št. 4800; Klinar Ivana, e. št. 4836, vse v prvi oddelek.

Danica, št. 12.—Branisel Josip, e. št. 4826, v prvi oddelek.

Slovenski Bratje, št. 23.—Debevec Ivan, e. št. 4811; Stražar Franc, e. št. 4812, v prvi oddelek; Urbas Terezija, e. št. 4810, v otročji oddelek.

Delavec, št. 25.—Potečnik Frane, e. št. 4779; Jugovič Frane, e. št. 4802;

Jugovič Frančiška, e. št. 4803, Hafner Alojzija, e. št. 4804, vse v prvi oddelek.

Smarnica, št. 26.—Smerdel Ivan, e. št. 26, v prvi oddelek.

Habsburški Sinovi, št. 28.—Užbinec Marko, e. št. 4825, v prvi oddelek.

Trpin, št. 30.—Lekš Anton, e. štev. 4809, v prvi oddelek.

Slovenska Zastava, štev. 33.—Kaučič Matevž, e. št. 4832, v prvi oddelek.

Zdržitelj, št. 36.—Zugac Luka, e. št. 4833, v prvi oddelek; Kuharič Ana, e. št. 4834, v otročji oddelek.

Ljubljana, št. 37.—Hribar Franc, e. št. 4822; Pirč Alojzija, e. št. 4823; Kuček Anton, e. št. 4824, v prvi oddelek.

Jutranja Zvezda, št. 41.—Tisu Frane, e. št. 4817; Blatnik Josip, e. št. 4818, vse v prvi oddelek.

Mlad Slovenec, št. 42.—Urbanija Ivan, e. št. 4813, v prvi oddelek.

Clevelandiske Slovenke, št. 49.—Perko Ivan, e. št. 4801, v otročji oddelek.

Ljubljanski Grad, št. 52.—Prebil Martin, e. št. 4821, v prvi oddelek.

Skala, št. 56.—Huttar Ivan, e. št. 4808, v prvi oddelek.

Moonrunski Trpin, št. 60.—Mrak Anton, e. št. 4505; Praznik Alojzija, e. št. 4805, oba drugi oddelek.

Slovenske Sokolice, št. 62.—Škufera Ivana, e. št. 4781; Starje Marija, e. št. 4816; Kissure Elizabeta, e. štev. 4828; Stojan Antonija, e. št. 4829; Borštnar Josipina, e. št. 4830, vse v prvi oddelek.

Bratoljub, št. 64.—Ritonja Vincene, e. št. 4810; Mohorko Stefan, e. št. 4820, vse v prvi oddelek.

Narodna Sloga, št. 67.—Arh Frane, e. št. 4814, v prvi oddelek.

Pod Triglavom, št. 73.—Pjusi Anton, e. št. 4838, v prvi oddelek.

Prestopili člani(ce):

Hlad Josip, e. št. 3567 od dr. št. 13 k dr. št. 69; Kobale Andrej, e. štev. 3568 od dr. št. 13 k dr. št. 70; Može Luka, e. št. 4592 od dr. 23 k dr. št. 35; Meden Ivan, e. št. 4690; Obrežni Frane, e. št. 4675 od dr. št. 67 k dr. št. 54; Ferlin Ignac, e. št. 2611 od dr. št. 13 k dr. št. 12; Meden Andrej, e. št. 3452 in Bajt Frane, e. št. 3484, oba od dr. št. 4 k dr. št. 12; Penič Stefan, e. št. 4718.

Rudar, št. 58—Wivski Simon, e. št. 4169.

Moonrunski trpin, št. 60—Gašparovič Frank, e. št. 2778.

Napredni Slovenec, št. 61—Prosenik Josip, e. št. 2783.

Slov. Sokolice, št. 62—Sitime Ana, e. št. 3967, Korimšek Marija, e. št. 3016; Zakrajšek Ana, e. št. 3015.

Adamič in Lunder, št. 63—Kocjančič Marija, e. št. 3591; Kocjančič Josipina, e. št. 4715.

Vsi Slovani, št. 66—Sojevič Frane, e. št. 3349.

Združeni Balkan, št. 68—Littner Frane, e. št. 4614.

Delavec naprej, št. 71—Ružič Frane, e. št. 4506.

Koseciusko, št. 72—Guzel Valentin, e. št. 3615.

Pod Triglavom, št. 73—Skvoran Pavel, e. št. 3972.

Ortani člani(ce):

Boritelj, št. 1—Ceglar Ino, e. št. 7; Culkar Josip, e. št. 6.

Avtstria, št. 5—Widmajer Frane, e. št. 1929; Prečko Ivan, e. št. 4064.

Združeni Slovenec, št. 19—Spruk Ivan, e. št. 489.

Sokol, št. 21—Gabrijan Gregor, e. št. 717; Selan Josip, e. št. 4085.

Jutranja Zarja, št. 29—Beve Anton, e. št. 829; Verhove Valentijn, e. št. 3475.

Trpin, št. 30—Golob Alojzij, e. št. 2913.

Planinski raj, št. 31—Sapanja Jakob, e. št. 2967.

Ljubljana, št. 37—Srebrotujak Anton, e. št. 4353.

Dobri bratje, št. 38—Povše Martin, e. št. 1641.

Sokol, št. 39—Postarnak Ivan, e. št. 4531; Merakovič Josip, e. št. 3130.

Jutranja zvezda, št. 41—Lindič Marjan, e. št. 4713.

Mladi Slovenec, št. 42—Fine Frank, e. št. 3302; Kladrbi Ivan, e. št. 3075; Hartel Martin, e. št. 2373.

Delavec, št. 51—Končar Ivan, e. št. 2147.

Karol Učekar, št. 54—Bečaj Mihail, e. št. 981.

Skala, št. 56—Asič Frank, e. št. 2353.

Slovenski fantje, št. 59—Rahten Josip, e. št. 4492; Šare Filip, e. št. 4316; Smidči Josip, e. št. 2962; Harmančič Jurij, e. št. 2740.

Napredni Slovenec, št. 61—Ivanec Ivan, e. št. 2781; Ivanec Kate, e. št. 2782; Ivanec Jurij, e. št. 2789.

Balkan, št. 69—Vittmar Marija, e. št. 4043; Verčič Josip, e. št. 4225.

Koszusko št. 72—Dutka Vladislav, e. št. 3863.

Zopet sprejetni člani(ce):

Boritelj, št. 1—Benčina Alojzij, e. št. 5355; Vindič Marija, e. št. 2679; Vindič Jurij, e. št. 2678; Vindič Marija, e. št. 2681; Vindič Ana, e. št. 2680.

Zavedni Slovenec, št. 4—Ciber Franc, e. št. 118; Jakopin Anton, e. št. 918; Jurka Anton, e. št. 175.

Avtstria, št. 5—Peršč Martin, e. št. 3937.

Planinski Raj, št. 8—Zorman Ivan, e. št. 4227 in Pavletič Ivan, e. št. 2281.

Zavedni Stajere, št. 9—Beve Frane, e. št. 306 in Urrankar Rudolf, e. št. 2498.

Jasna Poljana, št. 13—Fumič Tomaz, e. št. 1834; Valas Frane, e. št. 4625; Čerenko Franc, e. št. 1024; Šimončič Josip, e. št. 513; Janež Josip, e. št. 2524.

Inare Anton, e. št. 380.

Moj Dom, št. 14—Galež Lovrenc, e. št. 2648.

Slovan, št. 15—Zorovac Blaž, e. št. 2283.

Združeni Slovenec, št. 19—Debelak Frane, e. št. 2703.

Slovenski Bratje, št. 23—Krištof Ivan, e. št. 2569; Smole Anton, e. štev. 2665; Dolinar Peter, e. št. 4388; Boštanjčič Franc, e. štev. 2984; Jakšič Franc, e. št. 2659; Klavora Alojzij, e. št. 3679 in Štrukelj Ivan, e. št. 2567.

Miroljub, št. 27—Lindič Franc, e. št. 3864.

Jutranja Zarja, št. 29—Slapnič Anton, e. št. 4384.

Zeleni Vrt, št. 32—Kavčič Luka, e. št. 970; Solek Josip, e. št. 3310 in Železnikar, e. št. 974.

Planinski Raj, št. 35—Slave Anton, e. št. 4121.

Združitelj, št. 36—Šiljevinac Štefan, e. št. 4794; Šiljevinac Mih

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročništa: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglas po dogovoru. Pri spremembah bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugoslovenske socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja listov in drugih nerednosti, je poslati predsedniku družbe.

Pr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

Sputn Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Telephone: LAWNDALE 9677

JAURESOVA ZADNJA URA.

Počasi prihajajo časopisi iz Evrope v Ameriko; kolikor jih sploh prihaja. Zdaj nam je prišel med drugimi tudi milanski Corriere della Sera v roko, in v njem čitamo sledče podrobnosti o zadnji urri velikega voditelja francoskih socialistov Jeana Jauresa:

Jaures je izdihnil malo pred 10. zvečer. Smrtni boj je trajal natančno četrte ure. Prejšnje vesti, po katerih naj bi bil Jaures umrl neposredno po atentatu, se torej niso vjemale z resnico. Z neko posebno, človek bi dejal religiozno vdanoštjo so prijatelji dvignili truplo in ga položili na marmornato mizo kavarne.

Bled kakor stena je stal poslane Maurel poleg trupla svojega prijatelja in ga je s krčevitim ihtijenjem objemal. Nemi in zgroženi so ljudje gledali pretresljivi prizor.

Pod vodstvom policjskega komisarja Guicharda so prikorakali stražniki naglega koraka. Žurnalistom, ki so ga obkrožili in obzuli v vprašanju, je komisar globoko ginjen dejal:

"Prosim Vas, gospoda, ne silitte vame in ne izkušajte priti v kavarno. Prosim, spoštuje mrtvaško sobo!"

Naenkrat so se odpria vrata. Neki oficir, popolnoma opremljen za polje, z revolverjem ob strani si je napravil pot skozi gručo policirov. Bil je pretresljiv pogled, ko so videli oficirja, o katerem niso vedeli, če je bil sorodnik ali prijatelj, plakajočega pasti na kolena pred mrtvimi truplom socialističnega voditelja.

Tako, ko so bile dovršene policejske ugotovitve, so položili Jauresovo truplo na nosilnico in odpravili v njegovo stanovanje. Častnik ni hotel prepustiti nikomur drugemu, da bi izkazal mrljču zadnjo čast; ko so prinesli nosilnico na prag kavarne, je pozdravil mrtvega z odkrito glavo. Potem je skupaj s strežnjem sedel na voz, ki je odpeljal smrtne ostanke Jauresove, na kozliča, Glasni klic "Vive Jaures" so spremljali voz, ki je odpeljal truplo slavnega poslanca v noč...

RUSKA ČRNOMORSKA MORNARICA.

Rim, 19. — Parnik "Favignana" je priplul iz Levante v Milan in njegovi častniki pripovedujejo, da križari ruska mornarica, ki šteje na Črnem morju 20 bojnih ladij, pred Bosporom in je pripravljena, da napade turško mornarico, če bi zapustila Zlati rog.

AVSTRIJA NE SKLENE MIRU.

Rim, 19. — Z Dunaja zavračajojo vest, češ da misli avstrijska vlada samostojno skleniti mir in da so v ta namen že storjeni koraki.

O tem uradnemu odgovoru se mnogo govori, ker ne obsegajo zgovila, da sklene Avstrija mir le skupno in sporazumno z Nemčijo.

SEDEM MILIJONOV MOŽ.

Rusija baje trdi, da bo imela meseca oktobra sedem milijonov mož na nogah. — Preveč govorjena!

Tako govoril car-gosudar.

Evropski narodi imajo zdaj resnekliko sitnosti. Šest držav se bojuje, in na daljnem vzhodu, v Aziji, je šesta na vojni. To povzroča nekajliko neprijetnosti. Kroglo šviga semintja, šras, deli eksplodirajo, bombe padajo iz zraka, in kdor je blizu takih dogodkov, je lahko malo nervozan; ampak včas ozdravijo svinečna zrna in mrzlo-jeklo tudi nervozno zelo radikalno.

Tudi druge komedije povzroča vojna. Treba je veliko marširati, pa če je korakal človek tako le petdeset kilometrov daleč, potem pa mora hočeš nočet zopet šestdeset nazaj, ne da bi gledal, kje je pot in cesta, ampak le kako odnese pete, se mu na noben način ne sme zameriti krepka kletvica. Takih in podobnih težav je še veliko. Ampak kaj se ne bi to preneslo, če ima človek zavest, da ga je poklical sam cesar!

Zdaj, ko se kobacajo ljudje s težkim tornistrom na plečih in s puško na ramu navkreber in navzdol po pesku in blatu, skozi gozdove in močvirja, zdaj, ko smejo spati le z enim očesom in morajo imeti uho še v sanjah pravljeno, da ne presliši alarmata, nimajo časa za filozofiranje in ugebjanje. Alik kadar mine — vojna morajo priti zlati časi!

Ni dvoma — staro hrepenevanje človeštva se izpolni, ko mine sedanj burni ples. Saj niso ljudje zmanj misili na zlati vek, odkar znajo misli! Nekje mora biti vendar nekaj realnega, da je moglo venomer buditi želje v sneži. Vse tiste pravljice, ki so jih ljudje polagali v preteklost ali pa v oddaljene, skrite, nedosežne kraje, vendar ne morejo biti kar brez vse podlage, četudi so mistične in jih taj je prozaični ljudje.

Stari Grki so pravili, da je bila zlata doba, ko je vladal Hronos na nebesih; stari testament je pravoval o paradižu, ki ga je imel človek, preden je grebil: Nemci imajo v bajki svoj Schlaraffenland, Slovenci v pa Deveču deželno Indijo Korandijo.

To so pravljice in fantazije. Toda one označujejo človeško hrepenevanje. In zdaj je videti, da se približuje čas izpolnitve. Porok za to so nam kronana in maziljena veličanstva, ki vladajo po milosti božji.

Carske in cesarske in kraljevske besede — še nikdar se niso tako lepo glasile, kakor v sedanjih dneh. Vsi, ki sede na visokih tronih in drži zlatu žezlo v posvečenih rokah, se zdaj vneti za svobojo. Vsi jo prinašajo narodom in jih pozivajo, naj se jim pridružijo v boju za prostot.

Gode se čudeži, ob katerih bi človek mislil, da je izgubil svoj razum, ali pa da so zakoni narave prišli ob veljavno. Najlojalnejši patriotje, edino želesno disciplino brez misli in duše priznavajoči vojskovodje, kronane, o svojem božanskem poslanstvu pravljene glave koketirajo z revolucijo in pozivajo narode na upor zoper svoje dedne, od božje milosti predpostavljeni glavarje.

Čudni časi! Vsem narodom na svetu se obljuhuje svoboda; vsem jo prinaša sedanja vojna...

Nikolaj iz familije Holstein-Gottorp-Romanov, ki ga naši hej-slovani radi predstavljajo za najbolj slovenskega vladarja, dasi ne le po duši, ampak tudi po krvni soroden pristno germanskim monarhom, je bil prvi, v čigarskem sreču je zbudilo elementarno čuvstvo za svobodo. Čim je zabobnal buben, je batijuša obljubil avtonomijo Poljakom in Finecem, pa celo žide je takoj imenoval "svoje ljudi."

Ali v takih časih ni krvavi car le svojim sužnjem prijazen. Njegov meč ščiti Srbijo, deželo slovensko in pravoslavno, dasi navedno, kar je njegovo blago sreč brez vznemirjenja trpel, da so dannan obsojali v njegovi lastni deželi po petdeset slovenskih in pravoslavnih ljudi na vslie ter jih po pet do deset na dan resnično obesili.

Car-imperator obljubuje svobodo Poljakom in Rusinom v Galiciji in Bukovini; obljubuje jo vsem narodom habsburške monarhije, da se cedi prostost po njegovih oklicih kakor nekdaj med in mleko po Kanaanu.

Tako govoril car-gosudar.

Rusija baje trdi, da bo imela meseca oktobra sedem milijonov mož na nogah. — Preveč govorjena!

Tako govoril car-gosudar.

VSI ZA SVOBODO!

Toda on ni edini prijatelj zarognih narodov. Po vseh evropskih deželah jih je sedaj brez števila. Tudi Viljemova Nemčija, ki je še pred kratkim izročala ruske begunee z lakajsko uslužnostjo carjevi policiji in postavljal nemške socialistike pred sodišče zaradi žalitve carja, poziva zdaj ruske državljane, naj se otresejo Nikolajev avtokracije. In še več! V daljnjo Indijo gre glas svobode; Deutsche Tageszeitung, ki izraža pogostoma misli nemških vladajočih krogov, piše:

"Razmere, ki morejo dovesti do vstaje, so danes enake kakor leta 1857. Lakota, kuga in brezupna revščina osemdesetih odstotkov prebivalstva dokazuje, da se je prevzela nenasina lakota. Anhali je po deželah, da ni sposobna in dama niti volje, da bi privredovali vse. Kajti kdo nosi svobodo z ognjem in mečem v tuje dežele, vendar ne bo hotel zatirati doma? Če pa peha svoje narode v sužnost, mu ni mogoče verjeti, da hoče osvoboditi druge.

In to je tisto!

Vsa ta blagoslovljena usta se lažejo s tako predzrno nesramnostjo, da se človeku sapa zapira, kajti deček, ki je videl prav tako velikega kakor vol, je bil nedolžen žaljivec v primeri s temi infamimi lažnici. Vsi skupaj zatirajo v svojem področju narode brez obzirnosti in brez vesti. Carjev krvavi despotizem je znan vsem svetu. Habsburška monarhija je srednjeveška ječa narodov. Nemčija, ki se dela tako nedolžno, odreka Poljakom, Dancem in Alzačanom vse pravice. V vseh teh državah je ustavnost prazna beseda. V Rusiji je kar dvakrat izpremenil volilno pravico na slabše, dokler ni bila tako mizerna, da je moralata postati duma poslušna dekla vlade. Na Nemškem dobi kancelar soglasno nezaupnico vsega parlamenta, da sme vendar predzrno izjavljati, da se mu niti ne sanja, da bi iz tega izvajal posledice. V Avstriji se požene parlament na dopust in zločinske vlade gospodarju s parafatom 14. Na Ogrskem divja zločinec Tisza s svojo parlamentarno garudo. Hrvaska pada iz enega komisariata v drugi. V Bosni je vsak hip izjemno stanje. Komisariat je na Češkem.

"Po božji volji, ki vodi usodo narodov in z močjo našega najvišjega vojnega gospodarja (— Bog je visoki, cesar je najvišji gospodar!) prestopajo zdržene austrijske armade in izdaljo Poljakom na Ruskem stoletje v zvezni obdonavske monarhije in nemške države prišlo do visokega kulturnega razvoja; in že v času kralja Sobieskega, ki je nekoč prinesel državi Habsburžanov dejansko pomoč, so slavne tradicije Poljske najtesneje spojene s onimi zapadnimi sosednimi državami, da je moralata postati duma poslušna dekla vlade. Na Nemškem dobi kancelar soglasno nezaupnico vsega parlamenta, da sme vendar predzrno izjavljati, da se mu niti ne sanja, da bi iz tega izvajal posledice. V Avstriji se požene parlament na dopust in zločinske vlade gospodarju s parafatom 14. Na Ogrskem divja zločinec Tisza s svojo parlamentarno garudo. Hrvaska pada iz enega komisariata v drugi. V Bosni je vsak hip izjemno stanje. Komisariat je na Češkem.

Vpričo teh očitnih, vsemu svetu znanih absolutističnih lopovščin se upajo podli roparji še vzetih besed svobode v svoja hudočka usta! Vsi od prvega do zadnjega so brezdušni rabeljni, sicer prokleto draga plačani od svojih izmolzenih narodov, pa vendar v škrlnatih plačilih in pod zlatimi baldahini pravi rabeljni; in vendar se drznejo narodom peti o svobodi!

In vsi pozivajo narode na revolucijo.

Ej, to bi bila beseda! Iz takih "posvečenih" ust je sicer nova, ali vendar lepa beseda. Toda zdi se nam, da bi se oni, ki jo zdaj tako prešerno izrekajo, najbolj ustrašili, če bi dosegla realen uspeh.

Zakaj revolucija ne pozna tistih mej, ki so jih kronani tatovi začrtali okrog pekra denih?

Revolucija je vesoljna sila, ki se ne da žadušiti s hinavščino liceskih potentatov. Kakor ogenj meče svoje iskre na vse strani, in kjer koli je kaj gorljivega, se vzge. Uspešna revolucija na Kavzaku pa razširi kakor plameneče morje lahko do Baltiškega in Severnega kakor do Jadranskega morja.

Potentati govore, pa ne vedo kaj. Zdi se, da prihaja čas, ki ga označuje latinska beseda: Quem deus vult perdere, dementat — kogar hoče bog pogubiti, mu vza me pamet.

Kronanim grešnikom jemljejo njihovi lastni bogovi pamet, da blebečejo kakor otroci, ki ne razumejo pomena in posledice besed. Je li to znatenje, da jih hočejo pogubiti?

To bi bila svoboda narodov. Svoboda, ki izhaja iz revolucije vseh narodov proti vsem zatiralcem. Kajti z nobenim cesarjem z nezgodnimi boji jim je znala ob nacionallih bojih.

Lejško, da se obvaruje Avstrija. Brez vzroke pa ni ničesar.

Avstrija prihaja prepozno. Zdaj bi potrebovala avstrijska čuvstva pa jih ni. Ko je bil čas, jih pa ni znala zbuditi in ohraniti. Avstrija ni znala in ni hotela iz sebe narediti domovine narodov. Le hujskati se da znala enega proti drugemu: izigravati jih je znala in ob nacionallih bojih jim je znala striči dlako. Namesto svoboden dom je napravila iz sebe ječa za vse. Zato se ni čuditi, da hrepene vse iz ječa.

Kar je na videz protislovje, je v resnici le logična posledica. Stoletja je bila časa: a kar je zamujeno, je zamujeno. Po toči zvoniti je prepozno.

Premalo šol ima Avstrija in zdaj je začela vrla obsojati to začetki.

Kdo ne vede, se bo Avstrija iz te vojne naučila, ako ostane sploh še živa?

Tisti trenotek se razpoči tudi ruska autoriteta kakor pena iz miha.

Da prinaša ruska vojska svobodo avstrijskim narodom, smo že javili. V vseh avstrijskih jezikih razširjajo ruski kazaki letake po onih krajih, ki so jih zasedli in niti ne pomislico, da je kolportaža po ruskih in po avstrijskih postavah prepovedana. Letaki pa obljubujejo vsem avstrijskim narodom osvoboditev od habsburškega jarja.

Cesa torej manjka? Vsi prinašajo svobodo, vsemi izvajajo revolucijo. Vsem narodom se obljubuje prostost, vsekemu prinaša kakšen cesar, car ali kralj.

Če pa čita človek vse te oklice, članke in obljube "najvišjih" gospodarjev, se mora prijeti za glavo in vprašati: Zakaj se prav zaprav vojskuje? Saj imajo vendar vsi enak namev: Svoboda vse!

Če pa čita človek vse te oklice, članke in obljube "najvišjih" gospodarjev, se mora prijeti za glavo in vprašati: Zakaj se prav zaprav vojskuje? Saj imajo vendar vsi enak namev: Svoboda vse!

Če pa čita človek vse te oklice, članke in obljube "najvišjih" gospodarjev, se mora prijeti za glavo in vprašati: Zakaj se prav zaprav vojskuje? Saj imajo vendar vsi enak namev: Svoboda vse!

Če pa čita človek vse te oklice, članke in obljube "najvišjih" gospodarjev

ANGLEŠKI LIST O JAURESU.

Liberalni londonski list "Daily News" je objavil ob smrti Jeana Jauresa sledče:

"Umorstvo Jauresa, francoskega socialističnega voditelja, katero naznamo z brezmejno bolesto, je evropska nesreča. Jaure — to je bila ena izmed zelo mogočnih vzvišenih prikazni v javnem življenju sveta in morda največja individualna sila za napredok, za mir, za mednarodno pravičnost, za zdrav razum in za bratstvo. Učenjak in filozof, je do dne premisil svojo politično vero, in evolucijo njegove misli ga je privela od konzervativizma do socializma. Mojster plemenitega govora, je bil smatran za najboljšega francoskega govornika in za enega najboljših govornikov sveta.

Bil je retorik. Njegov govor je bil ves napolnjen z razumom in znanjem, pa tudi s strastjo, z ogromjem in s prepričanjem.

Menda ni nikhe na svetu tako

dobro poznal javnih zadev kakor on.

Vse državni vedi podrejene znanstvene panege so bile njegova stroka, in njegova ženilnost,

je bila tako bogato konstruktivna, kakor so bile njegove ideje ob sezone.

Ali predvsem je bil znamenit zaradi svojih vzvišenih idej, zaradi svoje zvestobe v dobrih bojih, zaradi jasnosti in trennosti svoje sodbe. Ob vsaki krizi v zadevah njegove dežele je bilo njegovo odločevanje naglo in pravo; njegov svet rojakom je bil kvintesenca modrosti.

Njegov patriotizem je bil intenziven, ali njegova vizija je obsegala svet; in če je bil mogočni bračnik med Francijo in onimi, ki so jo hoteli odvrniti od njenega vzvišenega poklica kot učiteljice in vodnica sveta, je imela od njegovega vpliva vsa Evropa dobiček.

V taki krizi, kakršna sedaj žuga svetu, bi bila njegova modrost in njegovo moralično dostojanstvo neizmerne vrednosti. In vse nam je vzel zločin blaznega mlačenja v imenu "patriotizma."

O možnih posledicah za Francijo nočemo razpravljati ta hip, da si so učinki na evropski položaj lahko največje važnosti. Sedaj moremo le izraziti žalost vseh dobrih ljudi, da je ugasnila tako sijajna, tako redka, tako plemenita zvezda ...

"VORWAERTS" USTAVLJEN!

Iz Berlina prihaja vest, da je nemška vlada ustavila izdajanje glavnega glasila socialne demokracije v Nemčiji, "Vorwaerts."

Poročila o sitnostih, ki jih je vlada delala socialističnemu listu, so se zadnji čas večkrat ponavljala. Tudi "Vorwaerts" je bil od izbruhne vojne v zagati: Ali naj kratkomalo prenehata izhajati, ali pa naj se za silo prilagodi nenormalnim razmeram, da si ohrani vsaj obstanek. Odločil se je pač za druge, in razume se, da ni mogel pisati tako, kakor je navadno znal pisati.

Ali zdi se, da Viljemovi vladi tudi zmernost socialističnega lista ni zadostovala, ampak je pač hotel, naj bi tudi "Vorwaerts" pisal v njemem duhu, lažnivo, šovinično, militaristično. To seveda ni šlo, zakaj uredniki so vendar socialisti. In tako je bil pravzaprav pričakovati kritičen konflikt.

Kakor sporoča dopisnik Daily Newsa, Mr. Kiehl iz Haga, je Vorwaerts kritiziral ravnanje nemških vojaških oblasti z vojnimi ujetniki ter postopanje nemških "patriotičnih" kapitalistov in vlade z brezposelnimi delaveci.

Tega pa sveti militarizem ne trpi. Zato se nam ne zdi čudna vest, da so prepovedali izhajanje "Vorwaerts." Militarizem razdeva s tem le svojo slabost, za socialistični list je pa le častno, da rajši ne izhaja, kakor da bi si dal od generalnega štaba ukazovati, kako naj piše.

ČENČE IN MARŃJE.

V takih krogih, ki delajo visoko politiko pri baru, je zdaj sila veliko filozofiranja, po domače klobasanja o pogojih miru in o bodočem zemljevidu Evrope. Pa tudi uradni in poluradni krogi prodajajo take neumnosti, da vi jejo človeka krči.

"Norddeutsche Allgemeine Zeitung" pravi, da bi Nemčija le pod tem pogojem sklenila mir, če bi ji ne bilo treba izročiti zavezničkom niti koščka svojega ozemlja. — Naši nasprotniki samo zato govore, da si želimo miru — prav oficielno glasilo — da bi razburili prebivalstvo. Mir bomo sklepali šele tedaj, ko bo vojna častno končana.

"Norddeutsche Allgemeine Zeitung" je kancelarjevo glasilo in mora zato nekoliko previdno pisan. Drugi nemški časopisi, ki so v stikih z vladom, govore bolj korajno in pravijo, da mora Beli postati nemška pokrajina, ker bo še le tedaj Nemčija vedno Angliji lahko pest pod nos molila; Alzacija se mora razširiti do reke Sene — torej do Pariza! — Holandija mora pristopiti nemški zvezji; rusko Poljsko, Finsko in del Rusije mora pripasti Nemčiji; ruska Ukrajina pa Avstriji. Nekateri gredo še dalje in pravijo, da se mora Velika Britanija razdeliti.

Enako modre neslanosti prihaja pa tudi od nasprotni strani. Tako pišejo v Londonu:

"Petrogradski dopisniki poročajo tukajšnjim listom, da bi ruski car sklenil mir pod sledičimi pogoji: Francija mora dobiti Alzacoji, Loreno in Pfalško, Belgija pa del Renske province. Nemčija mora izročiti Danski Schleswig-Holstein in zopet ustanoviti kraljevino Hanoveransko. Šlezija in Vzhodna Prusija naj pripadeta Rusiji. Razen tega hoče ta anektrati Češko, Galicijo in Bukovino. Avstrija mora prepustiti Srbam in Črnogorem Bosno, Hercegovino in Dalmacijo, Rumunski Sduinograško, Italiji pa Primorje. Dokler Avstrija in Nemčija aradni na sijajni zmagi v Krasniku prvem velikem uspehu na ruskem bojišču. Ponosito in zaupno zremo na svojo vojsko vseh narodov, najtrdnejše prepričani, da ji bodo naklonjene z Božjo pomočjo pod modrim in krepkim vodstvom Vaše cesarske in kraljeve Visokosti nadaljnje odločilne zmage do srečnega konca."

Narodov seveda ne misli nikhe vprašati. Z njimi se baranta kakor z živino.

IZ KRONIKE POMORSKEGA ROPARSTVA.

Poročila iz Londona — pravijo, da so Angleži na zapadni obali Afrike zajeli nemški parnik "Profesor Woerman" s 300 nemškimi rezervisti na krovu ter ga prevredili v Sierra Leon.

Angleška uredna korespondenca poroča:

Parnik "Carmania", ki je bil v začetku vojne izpremenjen v pomozno križarko, je napadel nemško oboroženo trgovsko ladijo "Caprafalgar," in jo toliko časa obstreljeval, da se je potopila. Na "Carmaniji" je bilo mrtvih devet oseb, 26 pa ranjenih.

Parnik "Carmania" je last Cunard čete in je vozil, preden ga je prevzela angleška vlada kot pomočno križarko, med Liverpoolom in New Yorkom.

Angleška admiraliteta je drugi dan objavila listo izgub, iz katere je razvidno, da je padlo na parniku "Carmania", ki je potopil nemško trgovsko križarko "Cap Trafalgar" devet oseb, dočim jih je bilo 25 ranjenih.

Havana, Cuba, 22. sept. Iz Kalute je dospela semčak vest, da so nemške bojne ladije potopile na daljnje tri angleške trgovske parnice, ki so imeli na krovu sladkor.

Nadalje poroča angleški tiskovni urad: "Poveljni križarka "Berwick" je sporočil admiraliteti, da je dne 12. septembra v Atlantskem oceanu zajel nemški parnik "Spreewald," ki je bil izpremenjen v oboroženo križarko.

Nadalje dva premogovna parnika po 6000 ton, ki sta imela na krovu zalogu za nemške križarke v Atlantskem oceanu."

Oficielni urad je naznalil, da so Angleži od časa izbruhna vojne zajeli 92 parnikov. K temu pride 95 nemških parnikov, ki so zadržani v tujih pristaniščih. Nemci pa so nasprotno potopili ali zajeli 12 angleških parnikov.

Dne 28. poroča angleška admiraliteta, da je bilo do 23. potopljenih od nemških križark na višokem morju dvanaest angleških ladij s skupno 59.331 tonami: enajst se jih je z 2979 tonami potopilo v Severnem morju, ker so prišle na mine, 24 ribiških barkov s 4.334 tonami je bilo deloma vjetih, deloma potopljenih. Vseh angleških ladij, odvedenih v nemške buke, je 74, skupno s 170.000 tonami.

Nasprotno je od začetka vojne v angleške luke privlečenih nemških ladij 102 z 200.000 tonami; 88 nemških ladij s 338.000 tonami je bilo vjetih, odkar so se pričele povračnosti. Od zavezničkov je bilo zajetih 168 nemških ladij s 283.000 tonami. Pet najstnikov barkov z 247.000 tonami se zadržali v ameriških lukah, štirinajst z 72.000 tonami pa v sueškem kanalu.

SUŠTERČIČEVE ČESTITKE.

Kranjski veliki skledolizec, v svoji očitnosti se dušeči dr. Šušterčič, je neprehnom na vojni. Seveda ni tako zabit, da bi sam šel tja, kjer streljajo, ker ima svojo štebriško osebo preveč rad, da bi jo izpostavil igli, kaj se le krogli. Ampak doma grmi, kako bo do Srbi občutili kranjske pesti, rezerviste nadleguje s svojimi neslanimi gorovancami, na Dunavu s klečplaskimi deputacijami, in brzjavce pošilja, kjer koli kakšen general kihne.

Včasi je Šušterčič hrepel, da postane minister. Zdaj lahko upo, da postane še avstrijski baron. Takso bo plačala kri ubitih kranjskih fantov.

Ko so razposlali po Avstriji vest, da je armada sijajno premagala Ruse pri Krasniku, je hlapčevski deželni odbor takoj sedel in spisal za nadvojvodo Friderika sledčo brzjavko:

Njegovi e. in kr. Visokosti presevemu gospodu nadvojvodi Frideriku, vrhovnemu poveljnemu skupne in v kr. oborožene moči.

Avstro-ogrski glavni stan.

Kranjski deželni odbor čestita, u-

strezači vzdelenim četom vse dežele. Vaši cesarski in kraljevi Vi-

sokosti in preslavni cesarski ar-

adami in sijajni zmagi v Krasniku

prvem velikem uspehu na ruskem

bojišču. Ponosito in zaupno zremo

na svojo vojsko vseh narodov,

najtrdnejše prepričani, da ji bodo

naklonjene z Božjo pomočjo pod

modrim in krepkim vodstvom Va-

še cesarske in kraljeve Visokosti

nadaljnje odločilne zmage do sreč-

negata konca.

Šušterčič, deželni glavar.

No, kakor je videti, tudi Šuš-

terčičevi telegrami nič ne zaleže-

ja. Ako bi se na vojni z dolgim

jezikom kaj opravilo, bi bil Šušter-

čič veliko vreden. On bi sam po-

hrustal vse Srbe in Ruse, Fran-

ce in Angleže, Belgijke in Japone-

ce, pa še Italijane povrh. Ali ta-

ko... teleogrami niso kanoni.

PLAČILO HRVATOM.

Odkar je izbruhnila vojna, bi moral človek po pisavi časopisov soditi, da je na Hrvatskem vse frankovsko. Vse se valja v listih po prahu pred Habsburžani, prisega tisočkratno lojalnost, moli za zmago in zabavljaj Srbom.

Frankovski sodrgi se ni čuditi.

Ta se je vedno prodajala. Navi-

dežno je glumila najostrejšo, naj-

radikalnejšo opozicijo, pod tem

piaščem pa je vedno služila vsaki

vladi in vedno je bila v zvezi s po-

lejivo.

Starčevičane — Milinovec — so

bili vedno otroci in so pričakovali,

da pride slave dan in velika Hr-

vaška kakor dar božji. Najbrž

pričakujejo, da jo sedaj dobe kot

plačilo za svojo lojalnost.

Najbolj se je čuditi listom koali-

cije, ki obsega Hrvate in Srbe, pa

zadaj kar tekmuje s frankovci v

klečplazenu.

Zdi se, da se niso hrvaški meš-

čanski političarji iz zgodovine res-

niti toliko naučili, kolikor je čre-

ga za nohtom. Leta 1848 so Hrvati

hvalili "slavnemu" banu Jelačiću,

ki ni bil v sreku nikdar nič dru-

zega kakor ees. kr. general, igrali

žalostno vlogo zatiralev revolu-

cije. S svojo krvjo so pomagali reši-

ti staro avstrijsko reakecijo proti

upornim Madjarom in Dunajem.

In dobili so za plačilo to, kar

so Madjari dobili za kazen: Ba-

chov absolutizem. In potem so i-

meli Rauchovo dobo, pa Khuenovo

dbo — eden jih je tepel z biči,

drugi pa s škorpioni.

Sedaj gotovo zopet pričakujejo,

da dobne občutile.

IZ NASELBIN.

Fitz Henry, Pa.

Malo kdaj se sliši kaj o tej naši mali naselbini. Z delom gre bolj počasi in težko se dobi, ker je rov prenapolnjen z delaveci, a zaslužek je takoj pičel, da se komaj preživimo. Na društvenem polju smo še dobro utrjeni, imamo dve društvi v tej mali naselbini in vsi smo za združitev. Ustanovili smo tudi Jug. Slov. Soc. Udrženje, ki tudi dobro napreduje. Začetek in ustanovitev je bila težka, ali za zdaj lahko pravimo, da smo tudi dobro napredovali. Posebno pa zdaj, ko smo imeli rdeči teden: pridobili smo 10 novih sodrov, 2 s prestopnim listom, več naročnikov na Proletarca, 24 naročnikov na American Socialist tednik, \$4.00 smo nabrali za Bail, ki ga je plačala državna Soc. Stranka v N.J., in razpečali smo več soc. književje. Tukajšnji Soc. klub ima zdaj tudi šolo za angleški jezik; kadar pride doma z dela, gremo v šolo in se učimo angleško govoriti, pisati in brati, kar je velikega pomena za naš suženjski jugoslovanski narod. Kar se tiče državljanstva, imata samo dva državljanke pravice, nekaj jih dobijo tekom par mesecov, sicer so pa vsi Slovenci dvignili prvi papir, kar ni navada po drugih kolonijah, kjer nimajo soc. udruženja ali kluba. Ali tukaj jih je še mnogo, ki bero soc. časopis, pa še niso na naših vrstah to je v Soc. klubu. Torej pozivam vse zavedne delavece iz Fitz Henry, Smithton, Wick-Haven, in Darr, da pristopijo k Soc. stranki in da se bojujejo z nami za delavske pravice, dokler ne bo zmage. Torej na svidenje 4. oktobra, ko bo zopet klubskra seja in pričakujemo več novih članov in več naročnikov na Proletarca.

Louis Lastajner, taj. kb. 144.

Edmond, Okla.

Kako izgleda sedaj v starem kraju, si je lahko izračunati iz onih pičilih pisem, ki prihajajo iz casa do časa čez morje. Jaz sem dobil od znane žene v Gallneukirchenu na Gornjem Avstrijskem pismo z dne 28. avgusta, v katerem sporoča, da je morala ta občina dati 800 konj in 400 mož v Galicijo. Bil sem tri leta v Gallneukirchenu in natančno poznal mali trg, ki steje z občino nekaj čez 4000 prebivalcev. Po tem si ne morem misliti nič drugega, kakor da so vzel vse moške, zdrave in pohabljenje, in zadnji konjski rep. Žena, ki mi to naznana, piše, da so ji vzeli moža in konja za vojsko in da bo moral na polju vse konec vzeti, ker ni moč za delo. Od moža dobiva večkrat kakšno dopisnico, on pa ne dobi od nje nobenega pisma. Menda vojakom sploh ne izročajo nobenih dopisov od doma.

F. K.

East Helena, Mont.

Naša naselbina spada med tiste, iz katerih se le redkodaj kaj čita v Proletarju. In to je dosti čudno, zakaj delavske razmere so tukaj — kakor menda večinoma povsod — zelo slabe, četudi tukajšnja topilnica še precej dobro dela. Njen lastnik mr. Guggenheim, včer je iz nekakor velik dobitek. Zato pa delaveci tem slabščinam. Za svoje težko delo so posebno z ozirom na sedanjem dragajno prav slabo plačani in zdi se, da se vsak precej težko preživi. Kdor dela vzdržema par mesecev, mu otrpnejo udje, pa mora v bolnišnico. Svetovati ne morem nikomur, da bi hodil sem, ker je itak že veliko brezposelnih.

V East Helena imamo Jugos. soc. klub št. 101. Kar se tiče številna članov, še dosti dobro napreduje. Ali tudi našim članom je treba povedati, da ni dosti, če so vpišani in da s tem še niso socialisti. Dober član organizacije mora redno obiskavati klubskra seje. Treba je nadalje, da čitamo strankine časopise in knjige, ker si s tem pridobivamo potrebno spoznanje. Kar se tako naučimo, moramo pa zopet porabiti, da pridobimo nove člane in povečamo zavedno delavsko armado. Vse delavstvo mora spoznati, da je kapitalizem njegov sovražnik in da se ne more od njega nič izprositi. Med kapitalom in delom je boj, in kdor noče priti pod pete, se mora krepko braniti. To pa je mogoče le z dobro, močno organizacijo. Delaveci, ki nočejo

odpreti oči in ne sodelujejo v boju svojih tovarišev, so sami krivi, da ni konec njihove bede.

Omeniti moram še, da je v Helleni precejšnje število rjavoholačnih miličarjev, ki jih je poklical guverner v Butte, da napravijo tam "red in mir" med rudarji. Eden je odmarširal v Butte, ostali pa čakajo tukaj, menda da se jim ponudi uspešen gem. Pa mislim, da ga ne bodo učakali, anipak jo bodo najbrže kmalu odkresali, kadar jih je veter prinesel.

Proletarec želim najlepši napredok in obilo novih naročnikov, da nam kmalu postane dnevnik.

Fred Shultz.

Adamsburg, Pa.

Naselbina Adamsburg je prijazna vas, v kateri žive naseljenci raznih narodnosti. Med vsemi vla da mir in najlepša sloga. V splošnem lepo napredujemo. Imamo tri društva treh slovenskih jednot razen tega več angleških društev Slovenskih listov prihaja precej v našo kolonijo; skoraj v vsaki hiši jih je dobiti tri do štiri. To je bilo reči, da napredujemo tudi v izobrazbi in imamo edino čečeto ljudi, ki streme za tem, da se rešimo oklepov kapitalizma. Vemo pa vendar, da bo še dosta dela na tej poti, ker je še preveč sužnjev, ki znajo pač pojokati in potožiti, pa še ne vidijo, da je kapitalizem njih sovražnik in da ga pomaga klerikalizem držati pokone. Sodruži imajo še vellko nalogo, da odpro svojim zaostalim in nevednim tovarisem oči in jim dokažejo, da ni zmage brez skupnega boja in trdne slogi.

V bližini naselbine imamo tri rove. Vsak je last druge družbe. Doslej se je v vseh delalo v polnem taktu in zaslužek je bil še prece dober. Sedaj pa je v glavnem rovu št. 1. Baltimore Coal Co. zaposlena le še četrtnina delavev, in še za te ni vozov. Delavstvo se kar trumoma seli in išče drugega dela. To omenjam zlasti zato, da ne bodo delaveci po nepotrebnem zahajali sem, dokler se ne obrne na bolje.

Članou S. D. P. Z. naznjam da sem prejel drugo premijo v kontestu meseca decembra 1913 in januarja 1914. za pridobitev članov, in sicer krasno zlato iglo z društvenim znakom za ovratničko. To mi bo lep spomin, ki me bo še zanaprej vzpodbujal na delo za naše skupne interese.

Maťtin Marinč.

Waukegan, Ill.

V zadnjem dopisu iz Waukegana v Proletarju se je vrnila pomota, ki naj bo s tem popravljena. Namesto F. Kaplan, kakor je bilo tiskano, se naj čita imen F. Kalan.

S soc. pozd. F. Z.

Greensburg, Pa.

Sodniško postopanje proti J. Erjavec je končano. Kakor je Proletarec že poročal, je bilo vprašanje umora prvega reda odklonjeno in s tem je bil obtoženi resen vesal, ki so mu že tako neverno žugale. Sodišče mu je prisodilo ne manj kot 16 in ne več kot 26 let ječe. Dne 3. t. m. so ga prepeljali v West Penitentary. Smrti je torej oteta ena žrtev, Erjavec ima upanje, da bo vendar še enkrat lahko človeško živel. Da se je to doseglo, je največ zahvali akciji Profetareca.

Za stroške imamo pa še 124 dol. primanjkljaja. Zato prosimo prijatelje, posebno pa Erjavčeve sorodnice, naj pomagajo, da se na boste še ta znesek in tako popolnoma zaključi akcija, za katero so posamezniki delali z resnično žrtvovalnostjo.

Nasevne nabiralne liste se je nabralo in sicer na Miha Rovanško, Conemaugh, Pa., 55.85 dol., na John Rovanško in John Glovičev, Hooversville, Pa., pa 11 dolarjev.

Na prvo listo je darovalo enajst oseb po \$1; triintrideset oseb po 50 centov; sedem in več deset oseb po 25 cent.; štiri po 20 cent.; sedem po 15 cent.; dvajset po 10 cent.; pet po 5 cent.

Na drugo listo so darovali trije po 1 dolar; eden 60 cent.; enajst po 50 cent.; eden 35 cent.; eden 30 cent.; pet po 25 cent.

Vsem delavcem se nabrali v imenu dobrega namena zahvalju-

VOJNA V AMERIKI.

Kaj? Vojna v Ameriki? Komu se je pa zmešalo, da pripoveduje kaj takega?

Le počasi! Tako neumno to ni, kakor se marsikomu zdi na prvi pogled. Niti mi naše čete v Vera Cruzu ni treba misliti, ki so že do bile ukaz, naj se vrnejo, pa je bilo kmalu zopet izdanov povelje, naj ostanete vsaj še deset dni tam, kjer so.

Ali ob priliki objavimo štatistiko delavskih nezgod v Ameriki, iz katere je razvidno, da zahtevajo, železnic, plavži, tovarne, stavbe v tej blagoslovljeni deželi tako ogromno število žrtev, da ostaja zadnja balkanska vojna dolē za temi hekatombam. To je vojna dela in profitarstva, brez sršna in krvava kakor tista v Evropi.

Ali je to mir?... V vojnem času se vpeljuje izjemno stanje; torej imamo v Ameriki vojno.

Dobro bi bilo tudi Mehikanec vprašati, naj se jim zdi. Wilson je poslal ameriške vojske v Ver-

zemljo stražijo Rockefelerjevi obohoženi oprode. Noben član unije ne sme stopiti sem. In tako je volilna žara v rokah premogovniških posestnikov.

Odbor meščanov, misleč, da veljajo zakoni v tej deželi, se je obrnil do poveljujočega oficirja zvezne vojske in zahteval varstvo za volilno svobodo. Odbor je dobil sledič odgovor: "Če hočete posestniki jam, lahko zbranijo volilec prihod do volilne žare, nako je volilni prostor na njihovem posestu. Zvezne čete ne bodo na dan volitve nikogar ščitile..."

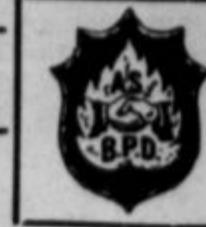
Ali je to mir?... V vojnem času se vpeljuje izjemno stanje; torej imamo v Ameriki vojno.

Dobro bi bilo tudi Mehikanec vprašati, naj se jim zdi. Wilson je poslal ameriške vojske v Ver-

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans. Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 211, W. Mineral, Kans. Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans. Blagajnik: FRANK STARČIĆ, Box 245, Mulberry, Kans. Zapisnikar: LOUIS BREZNICKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans. MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans. ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOHN SELAK, Box 27, Frontenac, Kans. JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans. sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša \$1.50. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

St. 17. Carney, Iowa.

Predsednik: Vincenc Mrzel, Carney, Iowa; tajnik Frank Prašnikar, R. F. D. No. 2, Ankeny, Iowa; blagajnik Louis Blasnik, box 61, Carney, Iowa. Seja se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu.

St. 18. Winterquarters, Utah.

Predsednik: John Lipić, box 181, Scofield, Utah; tajnik John Čeven, box 108, Winterquarters, Utah; blagajnik Anton Schumer, box 45, Winterquarters, Utah. Seja se vrši vsako tretjo nedeljo v mesecu.

St. 19. Black Diamond, Wash.

Predsednik: Fr. Kučer, box 606; tajnik Frank Druml, box 830; blagajnik Filip Sternig. Vsi v Black Diamond, Wash. Seja se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu.

St. 20. Ely, Minn.

Predsednik: Louis Champa, box 961; tajnik Jacob Kunstel, box 913; blagajnik Josef Kolenc, b. 961. Vsi v Ely, Minn. Seja se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu.

St. 21. Witt, Ill.

Predsednik: Paul Obregar, b. 402; tajnik John Repolusky, b. 494; blagajnik Luka Drnovšek, b. 424. Vsi v Witt, Ill. Seja se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu.

St. 22. Huntington, Ark.

Predsednik: (?) tajnik Frank Seeger, R. F. D. 191, Huntington, Ark.; blagajnik John Manfried, Huntington, Ark. Seja se vrši vsako 4. nedeljo v mesecu.

St. 23. Pleasant Valley, Pa.

Predsednik: Frank Zaje; tajnik John Hribenik, b. 158; blagajnik Math Breznik, b. 116. Stanujejo vsi R. F. D. No. 2, Irwin, Pa. Seja se vrši vsako prvo nedeljo v mesecu.

John Černe, gl. tajnik.

PO KRIVEM ARETIRANI.

Mestni odsek za preiskavanje zločinov v Čikašu je predložil zanimive podatke, ki postavljajo poštev v čudno, pa ne najlepšo luč.

Gospodinja Edith Abbottova je predložila poročilo predsedniku odseka ald. Charlesu E. Merriamu.

Leta 1913. je bilo aretiranih 107.764 oseb; od teh so bili le trije odstotki obsojeni na zapor. Ima jih je bilo poslanih v okrajni zapor, 1918 v bridewell, 2182 jih je bilo pridržanih za veliko poroto in od teh je bila le polovica obsojena.

Poročilo povdaria, da gredo v zapor le tisti ljudje, ki zaradi revščine ne morejo plačati denarne globe. To je moralno uničujoči sistem "slepe pravice". Če naj služijo sodišča in kazenske naprave za poboljšanje grešnikov, bi bilo treba zločince razdeliti v popravljive in nepopravljive. To je v Chicasu sedaj nemogoče, ker se ne vodi o posameznih aretacijah nobena statistika.

Okrog 87 odstotkov vseh je bilo po nedolžnemu aretiranih zaradi prestopkov mestnih zakonov. Policija bi se rada odlikovala v izkazala mnogo aretacij, obenem pa napolnila prazno mestno blagajno.

Izmed navedenih 109.764 aretiranih je bilo oddanih sodišču le 51.232, t. j. 46.7 procentov. Torej je bilo 53.333 nepotrebnih aretacij.

V New Yorku, kjer policija tudí ni najbolj slavna, je bilo od 119.130 aretiranih 81.952, t. j. 68.5 procenta izročenih sodiščem. V Londonu pa je bilo aretiranih 187.046 oseb in od teh jih je bilo obsojenih 158.139, t. j. 84.5 procenta. Torej je bilo v sedem milionskem Londonu le 5.5 procenta nepotrebnih aretacij.

Cruz, ker je hotel prisiliti mehiško vlado, da izvrši zakonite volitve. Ni li Colorado vsaj toliko v ameriški oblasti kolikor V-

era Cruz?

Pa poglejmo izjemno stanje v Montani. Porocali smo že, da je izšel list "The Butte Socialist" konfisciran, pobelen kakor kakšen časopis v Ljubljani ali v Zagrebu. Cenzurirala ga je

Ethin Kristan:
MEGLA.

Točno o polnoči je zaropotal budilnik in strojvodja Marijan Dušič je prižgal svečo. Pogledal je na žepno uro, ki je visela v minijaturnem šolnju na steni. To je bila edina ura, katera je verjel. Že dvajstje let jo je imel in še nikdar se ni zmotila. Kadarkoli je opoldne, ko je znamenje, da je dvanajsta ura srednjeevropskega časa, preleptelo celo progo in je pogledal na kazalo, da vselej naznajalo natančno dvajstje. In kadar je spal doma, je uro vedno visela v malem šolnju, ki mu ga je žena dala še pred poroko za god. In kadarkoli ga je budilnik zbudil, je vselej pogledal na uro, ki mu je naznajalo pravi čas. To storil tudi tisti dan, že kar iznavade, ne da bi bil pravzaprav kaj mislil. Pogledal je na uro, pa si je pomencal oči. Bilo mu je čudno: Šoln na steni se mu je zdel naenkrat večji kakor druge stene, kazala na uri in številke na kazalniku so bile nenevadno široke in nemirne. Ozrl se je po sobi in vse je bilo nejasno. Pa glej: Tudi misli so mu bile nekam nedolocene in slabotne. Vedel je pač, da mora vstati. Ob dveh mora pletjati brzovlak štev. 4. Ali nikakor ni čutil, da bi res moralo biti takoj. Brzovlak — novi stroj — kurja France — slab premog maha — najrajši bi zopet zaspal.... Brzovlak... zimski vozni red... brz... trititi trititi, trumtam tam trumtam tam. Zadremal je.

Dušičeva žena je slišala budilnik, toda oči ni odprla. Mož ima kavo pripravljeno v kuhinji na brzovaru in vselej si jo pogreje sam. Tistih parh spanja potrebuje tudi ona. Pomagati mu itak ne bi mogla, če bi tudi vstala. Južni bode zopet toliko dela, da bi bilo za živino preveč. Eh — ah — spati!

Toda Dušič ne vstaja? Kaj je to? Tako globoko diha, kakor bi zopet spal. Mica se obrne: Res je, zaspal je. No, no, to se ni še nikdar zgodilo, kar se spominja. In prav zadnja služba je bila kratka, samo pet ur. Ako bi bil zadnji takoj spal, ko je vozil trikrat zaporedoma po štajnajst ur skoraj brez presledka, se ne bi bila čudila. Toda vseeno. Zbuditi ga mora. Ta bi bila lepa, da bi zamudil službo!

Mica ga prime za roko pa ga malo potegne.

— A?... Kaj pa je?...

— Marijan! Čas je, vstati moraš. Polnoč je minila.

— Aha.

— Ali si zbijen? Ali vstanesh?

— Aha. Seveda.

— Kavo imaš na brzovaru.

— Da, da.

Zena se obrne na desno stran. Mučno ji je ležati na hrbtu, ker jo križ bolj in nikdar ne more zaspasti v drugi legi kakor na desni. Zelo je trudna in kmalu zopet malec zadrema. Toda komaj nekoliko minut spi; nagloma, prestrena se zopet zbudila. Medtem je Marijan premagal dremež. Mica sede na postelji pa si začne treti oči. Kaj neki pomeni to, da mož ne vstaja? Morda je celo že prepozna. Krepko ga prime za roko, potem ga malec suni. Marijan plane pokoneku.

— No? Kaj?

— Zaspal si. Kaj ni že prepozno? Dejal si, da imaš brzovlak.

— Seveda, seveda... se — veda.

— Koliko pa je že ura?

— Poglej vendar! Saj jo imaš na steni.

Marijan vzame uro v roko, a rimske številke mu čudno plavajo pred očmi. In vendar ve natančno, da ni včeraj skoraj nič pil.

— Na, poglej na uro, prosim te. Luč je danes tako slaba.

— Kaj bi bla slaba? Taka je vendar kakor vedno.

— Ni ne. Če bi bila taka, ne bi bilo vse meglo.

— Bogye kaj imaš nocej. Ali si snoči preveč pil?

— Kje neki? Mar nisem prišel takoj domov?

— No, daj sem uro. Trideset minut je čez dvanajst.

— Trideset m...!

Z enim skokom je bil Dušič iz postelje. Podvizati se mora, da ne pride prepozna. Najprvo skoči v kuhinjo in vžge spirit v brzovaru, potem se hitro umije in oblecje. Le tega ne razume, da je soba polna dima. Saj je vendar zvečer

jako malo kadil. Kavo popije brez kruha, da se ne zadržuje.

— Eh, morda se vendar motim, pomisli. Morda je zunaj meglja, pa se mi zdi, kakor da bi bila v sobi.

Kruh, ki je bil pripravljen za zajtrk, potlači v torbo, na kratko se poslovci od žene, ki zopet leže, ugase svečo in odide. Noč je bladna. Začetkoma ga kar stresa. Seveda, v sobi je bilo toplo.

— Glej, saj sem dejal. Megla je, meglja. In kako je gosta. Kar rezal bi jo.

Pravi si, da mora hiteti, a noge so težke in sploh se čuti neokretnega. In grozno je nerodno, hiteti s temi težkim nogam, ki se nočejo pomikati naprej ter se ob vsakem koraku takorekoč prilepijo na tlak. Naenkrat se mu zdi tudi pot mnogo daljša kakor po navadi. Pa ta meglja. Bedast je: Vse je sivo, črno, a vendar se vidi zvezde. In kako miglja! Skoraj skačejo — gor, dol, sem, tja.

— Kaj, ko bi dejal v kuhinici, da sem bolan? Vrnili bi se, legal bi, pa bi spal — štirindvajset ur — kaj, osminštirideset ur! Kako bi se mi danes prileglo spanje! Toda kdo bi mi verjel? Kaj naj rečem, ko mi nič ni? Nič mi, same len sem. Ampak spati bi bilo dobro. Niti za kosilo me ne bi smeli buditi. Seveda, vožna premija bi splavala po vodi.

Pa vendar — danes bi bilo bolje, da bi ostal doma. Gotovo ni bolan, ampak tako čudno mu je le, kakor še nikoli. Zebsti ga tudi ne more in vendar ga nekaj strese. Ali ni to morda strah?

A kakšen strah? Česa bi se bal? Megle!... Seveda, vožna po mestu je vselej neprijetna. In še več kakor neprijetna. Nevarna je. Nihče ne ve, koliko hudobij se skriva v taki meglji in vse prezje na vlak in kadar je vodja najbolj brezbrizben, takrat se pripodi pošast nagloma, hipoma, izpremeni železniško znamenje, zamenja barvo in vlak se zadri v nesrečo. Dasirovno je bil že kdovje kolikor v taki nevarnosti in ji je vselej srečno ušel — danes se bo nekaj zgodilo!

Dušič se je ustavil, jezno je pogledal nakrog.

— Odšod te misli? Kdaj je bil Dušič pač strahopaten? Kdaj je verjel v strahove in v slutnjah? Kaj bi se zgodilo? Dvajset let je takorekoč doma na stroju. Vozil je po najhujši vročini in po najostrejšem mrazu, po dnevi in po noči, po meglji in po metavici, po burji in po nevihti, vozil je v najnevarnejših okolnostih in nikdar se nič zgodilo. Oči so mu bile vedno bistre, misli jasne, kadar je bil regulator v njegovem roki, je bil kakor vkovan. Kaj bi se zgodilo?...

...Kdo vē?... Še nikoli, še nikoli — toda danes, danes... Špuro Lukšič je v Šibeniku štirideset let skakal v morje. To mu je bila šala. Dosti je bilo, da je kdo vrgel desetico v morje in moj Špuro hajd za njo. Bil je najglasovitejši potapljač v Dalmaciji. Venec so ga potegnili enkrat mrtveki, ko je bil kakor vkovani. Kaj bi se zgodilo?...

...Kdo vē?... Še nikoli, še nikoli — toda danes, danes... Špuro Lukšič je v Šibeniku štirideset let skakal v morje. To mu je bila šala. Dosti je bilo, da je kdo vrgel desetico v morje in moj Špuro hajd za njo. Bil je najglasovitejši potapljač v Dalmaciji. Venec so ga potegnili enkrat mrtveki, ko je bil kakor vkovani. Kaj bi se zgodilo?...

Pri Wilsonu je bila belgijska deputacija s pritožbo zaradi nemških okrutnosti. Zdi se nam, da bi imeli avstrijski narodi še več pravice poslati deputacije v vse civilizirane dežele, da bi dobili kulturni narodi pravi pojmu "čednosti" avstrijskih mogotev.

— No? Kaj?

— Zaspal si. Kaj ni že prepozno? Dejal si, da imaš brzovlak.

— Seveda, seveda... se — veda.

— Koliko pa je že ura?

— Poglej vendar! Saj jo imaš na steni.

Marijan vzame uro v roko, a rimske številke mu čudno plavajo pred očmi. In vendar ve natančno, da nič pil.

— Na, poglej na uro, prosim te. Luč je danes tako slaba.

— Kaj bi bla slaba? Taka je vendar kakor vedno.

— Ni ne. Če bi bila taka, ne bi bilo vse meglo.

— Bogye kaj imaš nocej. Ali si snoči preveč pil?

— Kje neki? Mar nisem prišel takoj domov?

— No, daj sem uro. Trideset minut je čez dvanajst.

— Trideset m...!

Z enim skokom je bil Dušič iz postelje. Podvizati se mora, da ne pride prepozna. Najprvo skoči v kuhinjo in vžge spirit v brzovaru.

— Glej, saj sem dejal. Megla je, meglja. In kako je gosta. Kar rezal bi jo.

— Že res, ampak — a, nič!

Le gleja, da opravdiva delo.

Dušič in Naglaj sta delala, Naglaj pa je zunaj meglja, pa z nenačno brižnostjo. Vsako malenkost na stroju je pregledal, neza-

upljiv je bil sam napram sebi. Kdove, včasih so se zgodile nesrečne iz neznanjevih vzrokov. Nikdar ne bi bil verjel, da se človeka lahko tako poloti strah.

Ko se je odpeljal s strojem iz kuhinice, je bilo še vedno meglo. Naglaj pa je trdil, da ne vidi nobene meglo.

— Ker je noč. Pa mislite, da je le tema.

Naglaj ni odgovoril. Bil je pa prepričan, da z Dušičem nekaj ni v redu. Kako naj vidi človek meglo, katere ni! Morda je popol mož snoti par kupie vina ali piv, piše ni vajen, pa mu je sedaj glava težka. Naposled to ni nič hudega; primerilo se je tudi že drugom. Pijan ni, to je glavno.

In vendar je megla, ja začel Dušič zopet. Recite kar hočeš.

Tako gosta ni kakor prej, ko sem šel od doma. Jasno pa le ni. Kaj ne vidite, da vse miglja? Ako ne bi natančno vedel, da pokazuje semevor odprt progo, bi se prepiral.

— Saj kaže vendar točno. Ako bi bili signali vedno tako jasni, bi bilo dobro.

(Konec sledi.)

BELEŽKE

Japonske podADMIRALA KOŠIJA FUJIJA so obsodili na štiri leta načrte. Obtožen je bil, da se je dal od neke nemške kapitalistične tvrdke (menda od Krappa) podkupiti na škodo japonskega erjara. Prej je bil Fuji in Berlinu mornariški ataši pri japonskem poslanstvu. Pred sodiščem je bil od nekaterimi drugimi oficirji uvadniki in agenti postavljen že mesec februarja. Nekateri obtoženci so bili že pred njim obsojeni.

S kapitalistično kulturo je prišla na Japonsko tudi konferenčni odbor za državo Wisconsin št. 4, ima v nedeljo 4. oktobra svojo redno sejo, in sicer točno ob 9. dopoldne v prostorih jugosl. socialist. kluba št. 9 na 400 So. Pierce str., Milwaukee, Wis. Opozorjam vse sodr. tajnike jugosl. socialist. klubov v državi Wisconsin, da se zanesljivo udeleže te važne seje. Vstop k sejam imajo vse člani J. S. Z.

S socialističnim pozdravom, I. Celič, tajnik.

Mislimo, da je kapitalistom precej vseeno, če kupuje njih blago.

Nato ali oni, da je le bussines. Na rodne simpatije so dobre za privatno zabavo, dobičkov pa na smerjo motiti. Če bi bilo mogoče z vragom delati kupčije, bi jih tudi delali.

KUPCIJE S HOLANDSKO

Iz New Orleansa, La., poročajo: "Holandska vlada je pričela kupovati velike zaloge v Zedinjenih državah. V tukajnjem pristanišču je agent, ki preskrbi nakup. Parnik "Martendijk" holandskega jezika, želi premeniti svoje sedanje mesto. Pisma naj se pošiljajo pod šifro "Stavec" na upravnštvo tega lista."

ČRKOSTAVEC

s popolnim poznanjem linotype strojev, večletno prakso, samostojno delavec, zmožen slovenskega, hrvaškega, nemškega in angleškega jezika, želi premeniti svoje sedanje mesto. Pisma naj se pošiljajo pod šifro "Stavec" na upravnštvo tega lista.

NA FARMAH V WISCONSINU NI!

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkom več rojakov, ki se bodo prihodnje spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridelki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peške. Vsi predpogojijo za uspešno sadnjerejo in živinoreje. Cel okraj je gostoto naseljen in na stotine akrov sčiščenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilje je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vseprav sodne. Pet milij oddaljenja železniška postaja mičega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milij odtod pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno največjih mest severo-zapadnega Wisconsina, z bogato industrijo in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančenem popisu naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od \$16 — \$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

DR. W. C. OHLENDORF, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocink. Zdravniška preiskava brezplačno — pišati: Dr. W. C. Ohlendorf, 133 W. Washington Street, Chicago, Ill. Telefon: Main 3989. Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocink. Zdravniška preiskava brezplačno — pišati: Dr. W. C. Ohlendorf, 133 W. Washington Street, Chicago, Ill. Ureduje od 1 do 3 po pol, od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko. Tajniki jugosl. socialist. klubov v Wisconsinu, pozor!

Jugosl. socialistični konferenčni odbor za državo Wisconsin št. 4, ima v nedeljo 4. oktobra svojo redno sejo, in sicer točno ob 9. dopoldne v prostorih jugosl. socialist. klubov v Wisconsinu, z bogato industrijo in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančenem popisu naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od \$16 — \$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,</p

Iz stare domovine

Konjskega * mesa primanjkuje. Dunajska "Arbeiter Zeitung" piše: Živila, ki dobiva žal vse večji in večji pomen, že zdaj občutno primanjkuje: namreč konjskega mesa. Že v mirnih časih je to važno blago, ker imajo široki sloji tudi v miru tako malo zasluzka, da morajo kupovati konjsko meso, če hočejo užiti nekoliko krepkejše mesne hrane. Kaj pa še le v času vojne! Marsikdo, ki je sicer redno lahko kupoval goveje ali svinsko meso ali kakšno boljšo klobaso, nima več denarja za to. In ker je beda večja, se tudi bolj vrhašuje za konjsko meso. Toda ponudbe ni. Mnogo dobrih konj so vzel za vojno službo, in tako pridružuje kmetje in vozniki konje, katere bi prodali za klavnicu, če ne bi bile vojne. Konjski mesarji torej ne dobe skoraj nič blaga, in kar pri de konjskega mesa na trg, ni skoraj nič cenejše od govejega. Tudi kdor ima konja, ki ni že za nič kakor za klavnicu, ga ne proda, ker sačuna s tem, da se bodo cene še povisale. Mnogo prodajalcev konjskega mesa je moralno že zapreti trgovine, in kmalu sploh ne bo več dobiti konjskega mesa. Ljudstvo prihaja torej še ob to najslabšo mesno hrano. Vlada je dolžna poskrbeti, da ne pride tako daleč, da bodo le najboga tejsi ljudje mogli jesti meso.

Tudi v Avstriji vidijo strahove. Oblasti, patrioci in klerikalni listi so tako dolgo pripovedovali o šponih in atentatorjih ter pozivali prebivalce, naj bodo prostovoljni policisti, da se ljudem v resnici že meša, pa vidijo povsod grozeče utvare. Tako n. pr. piše "Marburger Zeitung", da sta videla dne 17. avg. neki železniški uradnik in en vojak pri železniškem mostu velik zrakoplov, ki je iz velike višine naglo padal proti zemlji in pri pobrežju brodu sedel na reko. Dasiravno so oroniki in vojaki takoj preiskali vso okolico, ni bilo vendar o zrakoplovu ničesar več opaziti. — To je bil nemara v zrakoplovu sam hudič, ki se zna napraviti nevidnega.

Vse je lojalno! Starokrajski listi poročajo: "V Mariboru je bil pred okrožnim sodiščem obsojen na tri mesece zapora črkostave Janez Klinz, ker je v neki kavarji poveličeval Srbe, Avstrije pa psoval s sodrgo. — Pleskar Avg. Bečela je bil obsojen na 6 mesecev zapora, ker je odobraval saraješki umor. — Mlinarski pomočnik Fr. Lovrene, star 46 let in pristojen v ptujski kraj, je bil zaradi odobravanja saraješkega umora v tajni sodniški preiskavi obsojen na šest mesecev zapora . . ." Kdor pozna avstrijska sodišča, si lahko misli, da so mogli takim obtožencem prokleto malo dokazati zakaj drugače bi jih bili obosodili na leta, ne na mesece.

Na Dunaju je ljudstvo razjarjeno, ker ne dobiva vesti z bojišča. Vidi se, da so dobri Dunajčani še vedno naivni ljudje, ki misijo, da gredo vladci kakšni drugi interesi po glavi kakor njeni lastni. Če bi moglo vojno ministrstvo naznaniti resničen uspeh avstrijske armade, bi to gotovo storilo. Ali vrag naj se laže o zmagah, če že jutrnji dan lahko razkrije laž!

Kolera se je baje pojavila med vojaki na Ogrskem. Prve vesti govore o devetih slučajih. Razun tega baje razsaja tudi driska med vojaštvom. To so strašne vesti, in če je na njih kaj resnico, je ta šiba sama na sebi skoraj tako huda kakor vojna. Kajti pred sovražnikom se ne more voditi uspešen boj proti epidemijam. Prvi pogoj, da se ustavijo take nalezljive bolezni in njih razširjanje, bi bil konec vojne. Ali kdo more pričakovati, da bodo imeli modričani za zeleno mizo toliko sočutja z nedolžnim prebivalstvom?

Dunajska občina je dovolila miljon kron, da se zgradi bolnišnica za silo za nalezljive bolezni. Zdaj, ko je hudič na pragu, se boje tudi dunajski krčansko socialni mogete za zdravje. Prej so socialni demokratje v dunajskem občinskem svetu in v svojem časopisu leta in leta zamen-

upozarjali na škandal, da ima Meščanska garda nosi monturo in Dunaj premalo bolnišnico in da je stoji pod komando domobranskega ministra. Parado je imela že celo policija pogostoma zmanjšala po vseh špitalih, naj sprejmejo kakšnega ponesrečenega ali na smrt bolnega človeka. V normalnih časih ni bilo dosti prostora za bolnike. Kako naj ga bo sedaj za ranjenec?

V Pragi je izdalo namestništvo izredno strogo naredbo, da se ne sme na kolodvoru, ne na cesti ne v bolnišnici nihče približati ranjencem, katere dovažajo z bojišča v Prago. Tudi sorodnikom je pristop stregu prepovedan. Namestništvo pravi sicer, da je to v interesu ranjencev, ki se ne smejo nadlegovati. Ali zdi se, da se bolj boje, da bi mogli ranjenci povediti kaj resnice z bojišč. Podrobne naredbe so bile izdane tudi v drugih mestih.

"**Novi transporti ranjencev** v Zagrebu. Zagrebški listi poročajo: Dne 23. avg. ob 4. zj. so pripeljali v Zagreb 34 ranjencev. Dopolne ob 10. 16 ranjencev. Ob 12. so pripeljali večje število ranjencev, med njimi 32 častnikov, ki so vse težko ranjeni. — Dne 24. avg. dopoldne je prišel zopet mal transport ranjencev. Med temi ranjenci se nahaja poveljniček 72. infanterijske brigade, generalmajor Henrik Haeslein pl. Hausleben. — Dne 25. avg. je prišpel transport ranjencev zjutraj ob 4. Bilo jih je 40, med njimi 10 častnikov. Ob 9. je prišel drugi transport ranjencev pod vodstvom malteških vitezov. Pripeljali so jih 105, za katere skrbijo vitezi. Ob pol 11. dopoldne je prišel tretji transport s 154 ranjenci. Ob 12. je prišel četrtni transport s 149 ranjenci.

Najzanimivejše je pač poročilo z dne 23. avgusta, ki pravi, da je prišlo opoldne "večje" število, pa ne pove številke. Tudi noben človek ni ponesrečil. Škoda znaša do 100.000 kron, zavarovalnina pa le 16.000 K. Orožništvo v Turjaku je z vsemi močmi pomagalo pri gašenju. Začeli sta dve deklaciji v starosti od 6 do 7 let, ki sta se igrali z vžigalicami.

Samotor. Dne 12. avgusta dopoldne so našli 68letnega užitkarja Andreja Pfeiferja iz Smukke kakih dvesto korakov od njegove hiše na nekem drevesu obešenega. Pod drevesom je ležala izstrelna okrvavljenja lovска puška. Obešenec je bil ustreljen v čeljust. Iz tega se da sklepati, da se je Pfeifer najprvo skušal ustreliti, potem pa se obesil.

Otok se zadavil. Posestnica Ivana Renko s Prema je šla dne 8 avg. opoldne na polje ter pustila svojega osemmesečnega sina Pavla pod nadzorstvom 11letne hčerke Marije v zibelki. Ko se je deček zbudil, je lezel po zibelki ter se zadavil s trakom, s katerim je bil privzeten.

Konj je nevarno ranil 56letnega trgovca Petra Starišnika v Prelaki pri Črnomlju; sunil ga je v trebuh ter težko poškodoval na telesu.

Zetev in poljska dela. Pred ne davnom je izšla cesarska naredba

ki ima zagotoviti redno spravljanje žetve in opravljanje poljskih del. Zaradi porazdeljevanja delavskih sil se ustanove za okoliš vsakega okrajnega glavarstva posebej posredovalnice za delo. V Ljubljani se ustanovi deželna osrednja posredovalnica za delo, ki bo poslovala pri dež. odboru. Vrhovno vodstvo ima poseben odbor, kateremu stoji na čelu deželnih predsednik baron Schwarz.

Prepodeni vlomilci. Posestnik Lovrenc Cuznar v Korenu pri Kranjski gori je pred dnevi počeli prebudil vsled sumljivega suma. Ko je pogledal skozi okno prvega nadstropja, je zapazil, da hočeta dva tata vlomiti v specijsko trikrat podelil nadpastirski blagoslov, katerega so ti spoštljivo in hvaležno sprejeli. Zbrane množice ljudstva so se gajnjene po tem slovenskem prizoru, udeležile podeljenega blagoslova.

Cloveku se zdi, kakor da gleda prizor v gledališču. "Pojdite v menu božjem in morite!" — Kazaki nosijo visok križ v koloni, kadar gredo v boj. Kaj je očitati Turkom ali Arabcem, če razvijajo Mohamedovo zastavo za klanje?

Tudi Čehi so lojalni. V Pragi imajo kabaret, ki je bil doslej označen s francoskim napisom "Chat noir", kar pomeni "črna mačka". Ker je Avstrija v vojni s Francijo, so zdaj zamenjali ime z nemškim naslovom "Schwarze Katz". Lojalnost prehaja v smeh.

Hura! Zdaj pa, zdaj! V Novem mestu so mobilizirali purgarje.

Frishovo hišo na Marijinem trgu. Škoda ni napravila nobene. Čudno je, da je strela udarila prav v to hišo, dasi je v bližini zvonik francišanske cerkve, ki je mnogo višji in ki ima poleg tega tudi še dočelo nov strelovod.

Omamila je strela 17. m. m. po-

poldne v Ljubljani nekega višjega uradnika državne železnice, ki je bil med nevihto pri telefonu.

Utonil je 13. m. m. popoldne poddesetnik Mihael Šnilek v Dobliškem potoku pri Črnomlju. Banka je pometal več praznih steklenic za pivo, ki so bile last gostilničarja Ivana Weissa v Črnomlju, v vodo, ter skočil v potok, ki je na onom mestu globok do šest metrov. Najbrže je hotel prinesel steklenice zopet iz vode. Pri tem je prijel krč in je utonil.

V apnenici utonila, 17. m. m. popoldne se je igrala dveletna posestnikova hčerka Ana Prek iz Gaberja pri Dobravi pod nadzorstvom desetletne deklice. Ko se je ta nekoliko odstranila, je šel otrok v sosedov sadovnjak ter pada v nepokrito, z vodo napolnjeno apnenico, v kateri je utonil.

Vsled opekin umrl. 35letni to-

varniški delavec Janez Mueller iz Stražišča pri Kranju je 10. m. m. v tovarni za železo na Savi spuščal in odvajač tekočin in žareče žlindro. Ko je hotel proti trem popoldne odpeljati z žlindrom napolnjen beden, ki je stal na nizkem vozlu, je med potoma izpodrsnil, padel na drog voza ter se zgrudil na tla. Pri tem se nagnil beden in žareče žlindra se je vila na Muellerja, ki je dobil grozovite opeklbine. Prepeljali so ga v tovarniško bolnico, kjer je 13. m. m. umrl med grozvnimi bolečinami.

Nezgoda. 19letni vrtnarski posameznik Karel Martinkan iz Klatov na Češkem je sredi avgusta v Trzinu pregledoval nabit revolver in sicer tako neprevidno, da se je revolver sprožil. Krogle mu je šla desno stegno ter tam obšla.

Cela vas pogarela. Vas Kravava peče nad Robom pri Velikih Laščah je vsa pogarela.

Na steklini umrla. V Trzinu je sredi avgusta umrla na steklini Marija Hribar, ki je služila kot dekla v ondotrem župnišču. Pred tremi meseci jo je vgriznil pes, ki je bil sumljiv, da je steklenic.

V Trbovljah je ubil električni tok delavec Ivana Zidarja. Zapustil je ženo z enim nepreskrbljenim otrokom.

Sleparski barantaci. Štajersko namestništvo razglasja: Oblasti so zvezde, da se zlasti na deželi pojavljajo osebe, ki skušajo kmeter pripraviti do tega, da bi jim po ceni prodali žito, živino in druge pridelke. Ti ljudje pravijo kmeterom, da jim bo vojaška uprava itak vse proč vzel in da je še vseeno bolje, če vse hitro prodajo.

To je seveda zvita sleparija in namenjava poziva prebivalstvo, naj take sleparje takoi naznani orožništvu ali glavarstvu, da bodo kaznovani.

Hudo neurje so imeli na zgornjem Dravskem polju pod Mariborom. Toča je napravila po poljih in vrtovih znatno škodo.

Pri kopanju v Dravi je utonil 18letni mizarski pomočnik Viktor Hijaš z Bizejskega.

Zandarska puška. Ko je hotel orožnik Brus pri Sv. Jurju ob Ščavnici arretirati nekega Klobasa, se mu je ta ustavljal. Žandar ga je meni nič tebi nič ustrelil.

Ustrelil se je v Mariboru uradnik puntigamske zaloge diva Janez Borstner. Istri dan bi se bila imela vršiti revizija blagajne. Ker pa se je izkazalo, da je stanje blagajne pravilno, mora biti vzrok samomora kje drugje.

Z brvi čez Dravo v Mariboru je skočil v reko 60letni železniški delavec Franc Golob in je utonil.

Kap je zadelo deželnega odbornika Franca Hagenhoferja, vodjo klerikalnih poslancev v štajerskem deželnem zboru. Hagenhofer je nevarno bolan.

Z vlaka je padel blizu Poljčan Janez Pliberšek. Težko poškodenega so ga odpeljali v bolnišnico.

Divji merjasci so se baje pokazali na Dravskem polju. "Gr. Tagbl." ve poročati, da je kmet Kirbič iz Prepole priredil lov na nje in je njegov sin ustrelil 83 kg. težkega merjasca.

Strela ubila mater in hčer. V Brežah na Koroškem je strela u-

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno. Naša parobrodna poslovница je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske čerte (linije). Sifkarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA

Kaspar Državna Banka kupuje in prodaja in zamenjuje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 \$1, brez odbitka.

Največja Slovenska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenec postrežen v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

KAPITAL \$500,000.00

VLOŽENA GLAVNICA \$2,300,000.00

J. F. ŠTEPIN
BLAGAJNIK

JAN KAREL
PREDSEDNIK.

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čeških bank, torej je denar popolnoma sigurno načazen. Ta banka prevzema tudi istorične poslovne hranilice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v torek in četrtek je banka odprtta od 9 ure zvečer.

Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uverjeni, da je pri našem denar načazen varno in dobitčanost.

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse druge obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -- Vse delo garantirano.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in Highlife Bitters. Moja tvrdka je prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žganje pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskupni zabolj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zabolj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
800 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik